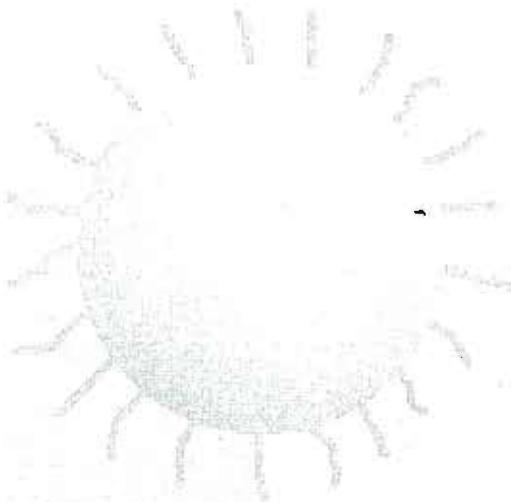
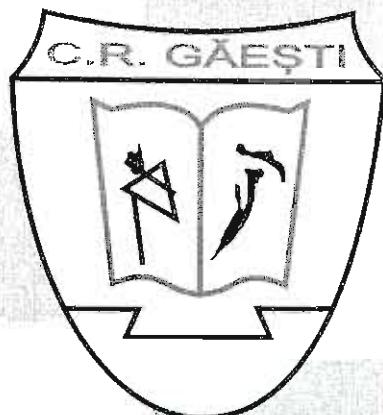

ISSN 1224-7510

REVISTĂ DE CULTURĂ, OPINIE ȘI INFORMARE

Anul XI • Nr. 1-12 • ianuarie-decembrie 2006

Editată de CENTRUL DE REEDUCARE GĂEȘTI

ACTELE PREPARATORII ȘI INCRIMINAREA LOR ÎN CODUL PENAL

1. ASPECTE INTRODUCTIVE

Infracțiunea implică o activitate fizică exterioară care presupune o desfășurare în timp și spațiu, o dezvoltare progresivă către un rezultat final, constând în producerea urmărilor periculoase¹. Astfel, se spune, că activitatea infracțională parcurge mai multe faze sau etape în drumul ei spre producerea rezultatului socialmente periculos.

Prin faze de desfășurare ale infracțiunii intenționate, se înțeleg acele etape pe care le poate parcurge activitatea infracțională, din momentul conceperii sale și până în momentul producerii rezultatului socialmente periculos, prevăzut atât de lege, cât și de infractor².

Din punct de vedere teoretic se disting următoarele faze (etape):

- faza luării hotărârii;
- faza oratorică (a comunicării rezoluției infracționale);
- faza actelor preparatorii;
- faza executării;
- faza consumării.

Dintre acestea, nu toate sunt obligatorii, faza oratorică și aceea a actelor preparatorii putând lipsi. Nu va exista infracțiune fără luarea hotărârii și fără executare. De asemenea, acțiunea se poate opri în faza executării ori imediat după aceasta, fără să se realizeze faza consumării³.

În desfășurarea activității infracționale există două perioade pe care aceasta le parcurge:

- a. perioada internă sau psihică, de concepție și decizie, în care se conturează vinovăția penală ca latură subiectivă a infracțiunii;
- b. perioada externă sau fizică, în care se obiețează vinovăția penală.

Deși faza actelor preparatorii nu este o fază obligatorie în cele mai multe cazuri, făptuitorul nu trece la înfăptuirea hotărârii infracționale, nu se angajează în executarea propriu zisă a actelor ce caracterizează elementul material al infracțiunii, fără a încerca să asigure succesul prin pregătirea anterioară a unor condiții și mijloace cât mai favorabile.

2. ACTELE PREPARATORII (PREGĂTITOARE)

În dreptul penal sunt denumite acte preparatorii, toate actele prin care se pregătește săvârșirea acțiunii

ce constituie elementul material al infracțiunii, caracteristic pentru aceste acte fiind că ele intervin înainte de executare și că teleologic vizează să asigure buna desfășurare a acesteia, prin crearea condițiilor, cât și prin procurarea sau adaptarea de mijloace⁴.

În esență, actul preparator este anterior executării și destinat înlesnirii acestuia, vizând condițiile și mijloacele de care urmează a se servi făptuitorul pentru declanșarea și susținerea executării⁵.

Pentru a face parte din sfera actelor de pregătire ale unei infracțiuni, actul, activitățile sau acțiunile unei persoane trebuie să îndeplinească mai multe condiții subiectiv-obiective, de natură al pune într-o lumină și dependență teleologică clară, atât față de perioada internă a infracțiunii, concentrată și exprimată prin hotărârea sau rezoluția criminală, cât și față de începutul de executare propriu-zisă a elementului material al infracțiunii.

Actul preparator nu poate, prin el însuși, provoca atingere valorilor ocrotite de legea penală în sensul art. 18 C.P., caracterul său sub raportul valorii contributive la cursul desfășurării evenimentului infracțional, fiind acela al unel condiții pregătitoare și nu al unei cauze, iar pericolul social având în raport și prin comparație cu cel al actelor de executare, doar un caracter potențial, îndepărtat⁶.

În mod cu totul excepțional legiuitorul nostru incriminează uneori actele de pregătire ca infracțiuni de sine stătătoare, după cum alteori consideră actele de pregătire ale unor infracțiuni, ca fiind acte de executare pedepsibile (tentative).

Prin aceste procedee legiuitorul oferă o protecție sporită societății față de unele situații deosebite în care pasivitatea legii poate avea urmări grave. În aceste situații, prin voința legii actele de pregătire devin infracțiuni consumate sau tentative pedepsibile, alțiminteri sancționarea lor ca acte preparatorii ar contraveni principiului incriminării (art. 2 C.P.)⁷.

Prin incriminarea ca infracțiune autonomă, se devansează momentul răspunderii penale realizându-se pe cale de tehnică legislativă o infracțiune autonomă dintr-o fază a unei – unor infracțiuni (spre exemplu, complotul art. 167 C.P.; detinerea de valori falsificate în vederea punerii în circulație art. 282 C.P.; etc.)⁸.

În ceea ce privește asimilarea actului preparator cu tentativa pedepsibilă, această tehnică implică o

modificare în natura juridică a acestuia, deoarece, prin voința legiuitorului, el nu va mai avea natura de act preparator, ci va deveni o infracțiune în formă imperfecță.

Asimilarea nu o poate face decât legiuitorul, care prevede în mod expres și fără echivoc că „se consideră tentativă” actul preparator ce constă în producerea, procurarea de mijloace sau instrumente, și luarea de măsuri în vederea comiterii unor infracțiuni (spre exemplu, art. 173 alin. 2, art. 189 alin. 6 C.P.)⁹.

3. MODALITĂȚILE ACTELOR PREPARATORII

În dispozițiile Părții Speciale a Codului Penal, sunt arătate în parte modalitățile actelor preparatorii.

Potrivit acestor dispoziții, în fapt, actele preparatorii se pot înfățișa sub una din următoarele modalități:

- procurarea licit sau ilicit de instrumente ce urmează să fie folosite în comiterea faptei (de exemplu: făptitorul cumpără un cuțit pentru săvârșirea infracțiunii de omor; o cheie pentru a pătrunde într-o locuință în vederea luării unui bun; etc.);
- confectionarea, modificarea sau adaptarea instrumentelor, mecanismelor sau dispozitivelor ce vor folosi la comiterea faptei (de exemplu: în vederea săvârșirii unei infracțiuni de furt, o persoană fizică confectionează ori modifică o cheie pentru a pătrunde într-o încăpere, aduce îmbunătățiri unui instrument de forțare a încuietorilor a unui fișet în care se găsesc secrete ce urmează a fi sustrase, etc.);
- culegerea de date și informații privind locul și timpul săvârșirii infracțiunii ori despre victimă de natură să facă posibilă ori să șureze săvârșirea infracțiunii (spre exemplu: făptitorul culege date cu privire la paza unui obiectiv în care urmează să pătrundă pentru a sustrage anumite bunuri sau pentru a comite o faptă de distrugere, ori se informează asupra sistemului de asigurare a frontierei în vederea trecerii frauduloase a acesteia, etc.);
- luarea de măsuri în vederea îngreunării descoperirii faptei ce se va comite sau în vederea asigurării folosului, ce va rezulta din infracțiune (de exemplu: aducerea unui autovehicul în apropierea locului unde se va comite omorul, în vederea transportării imediate a cadavrului, căutarea de favorizatori ori tăinuiitori).

Din cele de mai sus se poate observa, că pregătirea cuprinde o gamă amplă și variată de activități, ce pot fi efectuate în vederea săvârșirii în condiții optime a unei infracțiuni.

4. CONDIȚIILE ACTELOR PREPARATORII

Pentru ca o activitate să fie considerată act de pregătire la săvârșirea unei infracțiuni, trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele condiții:

a. să aibă caracter univoc, adică să fie efectuată în scopul săvârșirii unei infracțiuni (de exemplu: luarea fără drept a unei chei de la un seif).

Verificarea acestei condiții este dificilă, deoarece, în general, actele pregătitoare sunt echivoce, adică nu se știe dacă se fac în vederea comiterii unei infracțiuni sau în vederea realizării unui act permis licit (de exemplu: fapta de a procura un cuțit, nu are aptitudinea de a exprima prin ea însăși intenția făptitorului de a-l folosi în scopuri periculoase, existând și posibilitatea de a-l folosi în scopuri inofensive)¹⁰.

b. să aibă o existență obiectivă, să se materializeze într-o manifestare capabilă să creeze condiții favorabile executării acțiunii ilicite.

Pregătirea infracțiunii poate să conste în procurarea de instrumente sau mijloace necesare săvârșirii infracțiunii, ori adaptarea lor în vederea înfăptuirii scopului propus, luarea de informații cu privire la locul și timpul săvârșirii faptei, luarea de măsuri în vederea împiedicării descoperirii faptei sau asigurării folosului ce va rezulta din infracțiune.

c. activitatea de pregătire să se efectueze cu intenție.

Cel ce realizează un act de pregătire acționează cu intenție directă, întrucât prevede și urmărește producerea rezultatului în vederea înfăptuirii căruia face pregătirea necesară. Astfel, într-un caz concret, pe lângă existența obiectivă a actului respectiv, este necesar să dovedim că aceasta s-a efectuat pentru a servi la săvârșirea infracțiunii proiectate. Așa, de exemplu, în situația unei substanțe otrăvitoare sau a unui material exploziv se impune să stabilim că făptitorul a efectuat un asemenea act cu scopul de a ucide o persoană.

Unele acte pregătitoare relevă hotărârea de a comite o infracțiune fără posibilitatea de dubiu, altfel, dimpotrivă, sunt echivoce, lăsând deschisă formularea oricărei ipoteze, de exemplu, procurarea unui cuțit, întrucât o astfel de activitate poate fi pusă și în slujba unui scop ilicit. În ceea ce privește ultimele activități menționate trebuie să se stabilească faptul că persoana fizică respectivă le-a procurat pentru comiterea unei infracțiuni.

d. activitatea efectuată să nu facă parte din elementul material al infracțiunii proiectate sau să nu constituie un început de executare a acesteia.

Această din urmă condiție, este cea care delimitizează un acțiune pregătitoare de o tentativă. Constatarea acestei condiții ridică probleme doctrinei și practicii judiciare. Astfel, există mai multe teorii pentru delimitarea actelor de pregătire de cele de executare, teorii ce pot fi sistematizate după criteriile de soluționare pe care le propun în : teorii subiective, teorii obiective și teorii formale.

De exemplu, activitatea unei persoane de a procura o cheie pentru deschiderea unui depozit cu scopul de a sustrage anumite bunuri, constituie un act pregătitor. În cazul în care aceeași persoană, a pătruns prin folosirea cheii în depozit, chiar dacă nu a început acțiunea de luare a bunurilor, aceasta a trecut la executarea infracțiunii, întrucât efracția, constituie o componentă a elementului material al infracțiunii de furt calificat (art. 209 lit. i, C.P.).

5. TRĂSĂTURILE ACTELOR PREPARATORII

Actele pregătitoare prezintă următoarele trăsături:

- actele pregătitoare au semnificații doar în cazul infracțiunilor susceptibile de iter criminis¹¹, care cuprind, teoretic, toate fazele de desfășurare. În principiu, orice infracțiune intenționată de rezultat, poate avea și o fază a pregătirii, după cum această fază poate să și lipsească. Deci actul preparator este posibil la aceleași infracțiuni care au și formă tentantă¹²;

- actele pregătitoare, prezintă un pericol potențial și îndepărtat, deosebit din punct de vedere calitativ și cantitativ de cel al fazelor următoare, întrucât creează condiții pentru executarea acțiunii incriminate;

- actele pregătitoare nu sunt apte prin ele însese, să determine producerea rezultatului, oricâtă pondere ar avea în procesul săvârșirii infracțiunii. În ceea ce privește aspectul contribuției acestora la producerea rezultatului, ele au întotdeauna valoarea unor condiții, neavând capacitatea de a cauza urmarea periculoasă;

- actele pregătitoare, procedându-le pe cele de executare, pot fi delimitate în timp și spațiu de acestea. Intervalul de timp dintre acestea poate fi foarte scurt, dar și de o durată mai lungă (de exemplu: o persoană care și-a procurat o substanță explozibilă spre a distrugă un autoturism poate trece imediat la acțiune, dar este posibil și ca începerea actului de executare să se facă peste câteva luni sau ani). Cât privește locul realizării actului de pregătire, este constatat faptul că, în multe situații, actele de pregătire nu sunt săvârșite la locul executării infracțiunii ci în altă parte;

Delimitarea actelor pregătitoare în timp și spațiu,

are relevanță în tragerea la răspundere penală a făptuitorului și individualizarea pedepsei;

În cazul actelor de pregătire incriminate, delimitarea în spațiu este necesară pentru stabilirea competenței teritoriale a organelor judiciare, iar delimitarea în timp pentru aplicarea legii penale mai favorabile, dacă aceasta se impune¹³.

e. actele pregătitoare sunt realizate de obicei de una și aceeași persoană care a luat hotărârea infracțională și care va trece la executarea infracțiunii planuite. Dacă actul preparator este săvârșit de o altă persoană decât cea care urmează a executa acțiunea constitutivă, aceasta devine act de participație care se pedepsescă, cu condiția ca autorul să fi comis fapta tipică sau măcar tentativa pedepsibilă (de exemplu, dacă o persoană procură otrăvă pentru ca o alta să o folosească la uciderea cuiva, suntem în prezență actelor de complicitate). Totodată, în ipoteza în care actele pregătitoare realizate de aceea persoană (alta decât cea care va trece la executarea propriu-zisă a infracțiunii) constituie, prin ele însese, o infracțiune, atunci, aceasta va răspunde în calitate de autor al unei infracțiuni distințe și autonome de cea proiectată;

- actele preparatorii nu cad sub incidența legii penale, neavând pericol social. În mod excepțional ele pot fi incriminate aparte sau asimilat cu actul de executare;

- actele preparatorii se comit numai cu intenție, în baza rezoluției infracționale inițiale. Stările de conștiință care preced sau însoțesc manifestările exterioare ale subiectului, sunt dirijate într-o direcție complementară implicând dorința de a pregăti executarea;

- în ceea ce privește relația de cauzalitate, actele preparatorii au valoarea unei condiții menite să favorizeze manifestarea cauzei (acțiunea specifică)¹⁴.

6. CATEGORII DE ACTE PREGĂTITOARE

După modul în care se manifestă și sub raportul conținutului lor actele pregătitoare sunt materiale și morale:

a. *acte de pregătire materiale*:

Actele din această categorie constau în crearea de condiții materiale favorabile săvârșirii infracțiunii. Acestea pot fi, de exemplu, procurarea sau producerea mijloacelor ori instrumentelor sau adaptarea lor în vederea săvârșirii faptei, înlăturarea unor obstacole materiale din calea săvârșirii faptei;

b. *acte de pregătire morală sau intelectuală*.

Prin actele de pregătire morală se creează condiții psihice favorabile comiterii infracțiunii. Pot consta în

LUMINĂ ȘI SPERANȚĂ

culegerea de informații despre victimă ori locul săvârșirii infracțiunii, necesare executării, elaborării unor planuri de executare, atragerea de complici, studierea locului și a mijloacelor cu care urmează să se comită fapta și analizarea comportamentului victimei.

Trebuie precizat faptul că, în timp ce actele pregătitoare de natură materială nu sănătă compatibile cu orice infracțiune, cele de natură morală sau intelectuală pot fi concepute la toate categoriile de infracțiuni¹⁵.

7. INCRIMINAREA ACTELOR PREPARATORII

Problema dacă actele pregătitoare trebuie să fie incriminate și sancționate – ca o formă a infracțiunii – este controversată în doctrina penală și este soluționată diferit în legislațiile penale moderne. În general sunt conturat două teze opuse, fiecare cu unele variante – una în favoarea incriminării actelor pregătitoare și cealaltă în favoarea incriminării acestora.

În cadrul tezei incriminării actelor pregătitoare, sunt conturat două curente: unul care pledează pentru incriminarea nelimitată a actelor preparatorii și altul care este partizan al unei incriminări limitate, mărginită la infracțiunile grave, pentru că se consideră că numai în cazul unor asemenea infracțiuni, actele de pregătire prezintă un pericol social suficient de intens pentru a le atribui caracter infracțional.

Teza incriminării nelimitate este susținătoare necesității intervenției legii penale care să incrimineze și să sancționeze actele pregătitoare, pe motiv că, sub aspectul cauzalității fizice, aceasta creează condiții favorabile pentru comiterea infracțiunii, interrogându-se în antecedența cauzală potențială a infracțiunii. Un alt argument în favoarea sancționării lor și preîntâmpinarea și combaterea posibilităților făptuitorului, de a trece la săvârșirea faptei penale proiectate. În concluzie, actele pregătitoare creează o stare de pericol pentru valorile ocrotite de legea penală.

Teza incriminării limitate susține necesitatea incriminării actelor preparatorii în cazul în care vizează infracțiunile grave, pentru că numai în această ipoteză gradul de pericol social potențial ar justifica includerea lor în sfera ilicitului penal.

De asemenea atâtă vreme cât multe legislații penale incriminează în mod limitat chiar tentativa cu atât mai mult se impune aceeași soluție pentru actele pregătitoare. Acest sistem al incriminării limitate a fost adoptat de țări ca Bulgaria, Ungaria, Cehia, Polonia etc.

Teza neincriminării actelor de pregătire este dominantă, pe plan legislativ, fiind consacrată în cele mai multe legislații. Aceasta are ca argument faptul că actele

de pregătire sunt, cel mai adesea, echivoce și nu au aptitudinea de a crea o stare de pericol serios, pentru valoarea socială către care se îndreaptă fapta pregătită. Un alt posibil argument ar fi acela că neincriminarea lor ar putea constitui o încurajare pentru făptuitor de a renunța la săvârșirea infracțiunii.

Această teză se bazează pe concepția obiectivă, clasică a infracțiunii, considerând că legea penală nu trebuie să sancționeze decât actele de executare a faptei, iar nu și actele de pregătire care nu reprezintă prin ele însele un pericol social creând doar premisele săvârșirii faptei.

Legislația noastră penală, a adoptat această teză a neincriminării actelor pregătitoare, atât prin Codul Penal din 1937, cât și prin actualul Cod Penal, de aceea, în Partea Generală, nu este prevăzută nici o definiție a acestor activități. În Partea Specială a Codului Penal și în legi speciale există totuși prevederi cu caracter derogatoriu în care sunt incriminate actele pregătitoare considerate a prezenta un pericol social ridicat.

Legiuitorul român a folosit două procedee pentru a incrimina actele pregătitoare, fie folosind asimilarea acestora cu tentativa, fie le-a incriminat ca infracțiuni de sine stătătoare.

A. Asimilarea actelor pregătitoare cu tentativă.

Incriminarea actelor pregătitoare prin asimilare cu tentativa, nu înseamnă că acestea își pierd individualitatea față de actele de executare. Ele rămân acte de pregătire¹⁶.

Potrivit legislației penale în vigoare, actele pregătitoare sunt incriminate în următoarele cazuri:

- la unele infracțiuni contra siguranței statului, conform art. 173 alin. 2 C.P.;
- la infracțiunile de împiedicare a exploatarii aeriene în baza art. 107 alineatul ultim, Cod Aerian;
- la Infracțiunile de împiedicare a exploatarii nave potrivit art. 123 alineatul ultim, din Decretul nr. 443/1972 potrivit navigația civilă;
- la infracțiunile de lipsire de libertate în mod ilegal prevăzută de art. 189 alin. 3, C.P..

B. Câteva din cazurile în care actele pregătitoare sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare ar următoarele:

- la infracțiunea de complot prevăzută de art. 167 C.P.;
- la infracțiunea privind detinerea de valori falsificate în vederea punerii în circulație prevăzută la art. 282 C.P.;
- la infracțiunea privind asocierea în vedere săvârșirii de infracțiuni prevăzută la art. 323, C.P.;
- la infracțiunea privind detinerea de instru-

mente în vederea falsificării de valori prevăzută de art. 285, C.P.;

- la infracțiunea privind înțelegerea în vederea comiterei genocidului prevăzută la art. 357, C.P., etc..

8. SANCTIONAREA ACTELOR PREGĂITOARE

Având în vedere cele arătate la punctul precedent referitoare la asimilarea actelor pregăitoare cu tentativa, observăm că legiuitorul a dat relevanță penală acestora ca și tentativei, stabilind același tratament juridic pentru cele două forme de săvârșire ale unei infracțiuni, fără ca prin acest mod de sancționare să se lase impresia identificării lor.

Astfel, rezultă că se va aplica, în cazul incriminării (prin acte pregăitoare în Partea Specială a Codului Penal ori în altă dispoziție incriminatoare), pe deoarece prevăzută la art. 21, C.P., stabilită pentru tentativă, în sensul că dacă s-a săvârșit un act pregăitor la o infracțiune și este incriminat, făptuitorul va fi sancționat cu o pedeapsă cuprinsă între jumătatea minimului și maximului pedepsei prevăzute pentru infracțiunea consumată. La individualizarea judiciară a pedepsei se va ține seama că ceea ce s-a realizat este un act de pregătire, și nu de executare, și ca atare se va aprecia pe deoarece, în primul rând, în funcție de această constatare pe lângă alte împrejurări de a căror apreciere depinde o justă individualizare a ei.

Din această modalitate de incriminare și sancționare a actelor pregăitoare decurg anumite consecințe.

În primul rând, dacă o persoană efectuează acte de pregătire sancționate de lege și apoi depășește această etapă ajungând la consumarea infracțiunii, actele de pregătire, deși au semnificație penală proprie nu pot fi reținute în concurs cu infracțiunea consumată, întrucât aceasta din urmă absoarbe activitățile anterioare relevante penal, întreaga activitate, urmând a fi considerată ca unitate infracțională.

În al doilea rând, actele de pregătire fiind asimilate cu tentativa, li se aplică și lor reglementarea cuprinsă de art. 22, C.P., privind desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.

Actele pregăitoare pe care legiuitorul le incriminează de sine stătător în dispozițiile Părții Speciale a Codului Penal, se sancționează cu pe deoarece prevăzută în normă care le incriminează.

NOTE BIBLIOGRAFICE

¹ Vasile Dobrinoiu, William Brânză, *Drept penal. Partea*

Generală, Ed. Lumina Lex, București, 2000, pag. 189

² idem

³ Viorel Pașca, Ramiro Mancaș, *Drept Penal. Partea Generală*, Ed. Universitas Timisiensis, Timișoara, 2002, pag. 273

⁴ Narcis Giurgiu, *Legea penală și infracțiunea*, Ed. Gama, Iași, 1995, pag. 184

⁵ idem

⁶ idem, pag. 185

⁷ Viorel Pașca, Ramiro Mancaș, *Drept Penal. Partea Generală*, Ed. Universitas Timisiensis, Timișoara, 2002, pag. 272

⁸ idem

⁹ Viorel Pașca, Ramiro Mancaș, *Drept Penal. Partea Generală*, Ed. Universitas Timisiensis, Timișoara, 2002, pag. 272

¹⁰ Vasile Dobrinoiu, William Brânză, *Drept penal. Partea Generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, pag. 195

¹¹ iter criminis – evoluția activității infracționale dintr-o fază în alta (luarea hotărârii, comunicarea hotărârii, efectuarea actelor preparatorii, executarea propriu-zisă, consumarea infracțiunii)

¹² Viorel Pașca, Ramiro Mancaș, *Drept Penal. Partea Generală*, Ed. Universitas Timisiensis, Timișoara, 2002, pag. 272

¹³ Alexandru Boroi, *Drept penal. Parte Generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, pag. 195

¹⁴ Viorel Pașca, Ramiro Mancaș, *Drept Penal. Partea Generală*, Ed. Universitas Timisiensis, Timișoara, 2002, pag. 273

¹⁵ Alexandru Boroi, *Drept penal. Parte Generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, pag. 197

¹⁶ Alexandru Boroi, *Drept penal. Parte Generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, pag. 130

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Alexandru Boroi, *Drept penal. Parte Generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2000;

2. Narcis Giurgiu, *Legea penală și infracțiunea*, Ed. Gama, Iași, 1995;

3. Viorel Pașca, Ramiro Mancaș, *Drept Penal. Partea Generală*, Ed. Universitas Timisiensis, Timișoara, 2002;

4. Vasile Dobrinoiu, William Brânză, *Drept penal. Partea Generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2000;

5. Codul Penal al României.

Conf. Univ. Dr. OCTAVIAN POP

PERSECUȚIILE CRESTINE ÎN SECOLUL AL II-LEA

După înălțarea la cer a Mântuitorului Hristos, Sf.Apostoli au dat chemare îndemnului Fiului lui Dumnezeu: „Mergând, învătați toate neamurile botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă” (Matei 28, 19, 20). Astfel ei s-au răspândit în diferitele provincii ale Imperiului Roman și au sădit în sufletele oamenilor cuvântul Evangheliei Mântuitorului Hristos. De menționat faptul că, încă de la început creștinismul a întâmpinat anumite piedici și greutăți. În acest sens chiar Sf. Apostoli și ucenicii acestora au fost amenințați, închiși, bătuți, culminând în cele din urmă prin a fi uciși pentru noua învățură pe care o răspandeau cu atâtă patos și dragoste pentru Cel care i-a chemat să devină „pescari de oameni”.

Dacă la început creștinii erau prigoniți local, cu timpul acestea s-au generalizat în întreg imperiul. Persecuțiile împotriva celor care îl mărturiseau pe Hristos atât prin cuvinte, dar mai ales prin fapte au început în anul 64, în timpul împăratului Nero și au durat până în anul 313, când împăratul Constantin cel Mare a dat la Mediolan (Milanul de astăzi) decretul în urma căruia persecuțiile împotriva creștinilor au încetat.

Așadar, vreme de aproape trei secole, Imperiul Roman adoptă față de creștinism o atitudine ostilă ce mergea de la toleranță blândă sau disprețuitoare până la persecuția cea mai fățișă și mai violentă. Cu toate că primii propovăduitori creștini adoptaseră totuși față de acest Imperiu o atitudine de respect și își puseseră în el unele speranțe, recunoscându-i în lumea aceasta un rol de educator, această atitudine s-a schimbat cu trecerea timpului datorită faptului că speranțele nu au fost justificate.

Totalitară și sincretistă, ideologia plolitico – religioasă a Statului roman nu putea admite absolutul Evangheliei ce desacraliza puterea imperială și manifesta o intransigență absolută față de celelalte culte ale Pantheonului. Refuzând astfel orice fundament religios Imperiului, creștini se situau în afara legii, nu doar din punct de vedere religios, ci și din punct de vedere politic, iar legea va proclama: „Non licet esse christianos”, adică „Nu este permisă existența creștinilor”.

Dintre împărații romani care i-au persecutat pe creștini în secolul al-II-lea amintim pe : *Traian(98 – 117), Adrian(117-138), Antonio Piusul (138 – 161), Marc Aureliu (161 –180), Comod(180-192) și pe Septimiu Sever (193 – 211).*

1. *Împăratul Traian* - a fost nu doar un mare conducător, un om cu calități deosebite și cel care i-a învins pe strămoșii noștri dacă în urma celor două războaie din 101-102 și 105 – 106, ci și unul dintre împărații persecutori. De numele lui se leagă cel dintâi rescript care se păstrează, cu privire la procedura față de creștini. Împrejurările în care a fost emis acest rescript sunt interesante și ne ajută să cunoaștem mai bine anumite lucruri legate de istoria persecuțiilor și despre situația creștinilor în stat.

Guvernatorul Bitiniei și Pontului, Pliniu cel Tânăr, între 111-112, a trimis împăratului Traian un raport în formă de scrisoare cu privire la situația din provincia sa. Este cunoscut faptul că numărul creștinilor creștea de la o zi la alta. În acest raport Pliniu cel Tânăr i-a adus la cunoștință împăratului acest lucru și totodată la însăși și de faptul că pagânii se plângneau că din cauza numărului mare al creștinilor, templele se goleau, că animalele pentru sacrificii nu se mai vindeau și multe altele. Guvernatorul a arrestat, a anchetat, a pedepsit și a eliberat un număr de creștini, dar mulțimea lor l-a determinat să scrie împăratului și să ceară instrucțiuni către anul 111-112.

În „Istoria sa bisericăescă” Eusebiu de Cezareea relatează situația astfel: „Atât de mult s-a înțețit în multe ținuturi prigoana împotriva noastră, încât până și prea vestitul dintre guvernatori Pliniu cel Tânăr sau Secundul, impresionat de mulțimea martirilor, a scris împăratului în legătură cu mulțimea celor dați morți din pricina credinței însăși îndându-l în același timp că, după stirea lui, creștini nu săvârșesc nimic rău, și nici potrivnic legilor, ci doar că se scoală de la răsăritul soarelui ca să aducă laude lui Dumnezeu; încolo ei se feresc de desfrânare, de ucidere și de orice neleguiire, supunându-se întru toate legilor. Față de această însăși încercare, Traian a poruncit ca neamul creștinilor să nu fie urmărit, ci să fie pedepsiți numai cei care întâmplător vor fi denunțați. În felul acesta s-a mai stins încrucișarea frica de prigoană, care sperase cumplit pe oameni; în schimb, pentru cei care voiau să ne amenințe au rămas mai departe destule pretexts, încât uneori mulțimile, alteori dregătorii diferitelor ținuturi născouceau fel de fel de unelțiri împotriva noastră, aşa că, chiar și când persecuția nu era generală, ea izbucnea parțial, prin unele provincii, încât mulți creștini au fost nevoiți să îndure felurite martiraje”.

Așadar la scrisoarea guvernatorului Pliniu cel

Tânăr, împăratul Traian i-a răspuns acestuia tot printr-o scrisoare cu caracter de rescript, considerată prima reglementare cunoscută a judecării creștinilor. El nu dă o normă generală de procedură, dar în rezumat, această jurisprudență a sa, se poate fixa în principiile următoare:

- a) creștinii nu trebuie să fie căutați din oficiu;
- b) creștinii care refuzau să aducă sacrificii zeilor să fie pedepsiti;
- c) creștinii care se lepădau de Hristos să fie iertați;
- d) denunțurile anonime la adresa creștinilor să fie respinse.

Persecuția împăratului Traian ca și cele anterioare și ulterioare lui au făcut numeroși martiri. În timpul acestora, numeroși creștini au ales să plătească cu propria lor viață decât să se lepede de Hristos și de învățătura Sa dumnezească. Cu siguranță că toți acești martiri aveau gravate în inimile lor cuvintele Mântuitorului: „Fericiti veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigozi și vor zice tot cuvântul său împotriva voastră, mințind pentru Mine” (Matei 5,11).

În secolul al II-lea au murit ca martiri numeroși creștini ale căror nume împodobesc astăzi calendarul Bisericii noastre. Sfinții martiri, spunea Petre Țuțea, sunt singurii oameni care nu pot fi suspectați că se înfioară în fața morții. A fi sfânt înseamnă a fi suveranul tău perfect. Sfinții martiri și toți creștinii care și-au vărsat sângele pentru dreapta credință au dat întradevară, dovedă de multă bărbătie și tărie de caracter în fața acestor persecuții care au lovit Biserica lui Hristos în primele patru secole.

În timpul persecuției împăratului Traian au murit ca martiri numeroși creștini care provineau din diferite categorii sociale. Mai cunoscuți sunt Episcopul Ignațiu al Antiohiei, care a fost dus la Roma și aruncat la fiare pe la 107 – 108, în timpul jocurilor organizate în circul roman de Traian, în urma victoriei sale asupra dacilor, din anul 105 – 106, și Episcopul Simeon al Ierusalimului.

Sf. Ignație a fost ucenic al Sf. Ioan Evanghelistul și a fost așezat episcop în Antiochia Siriei, ca urmă ce era al Sf. Apostoli. Pe când împăratul Traian mergea împotriva perșilor, Sf. Ignație a fost prins și, făcând cunoscută credința sa în Hristos, a fost osândit să fie dus la Roma, ca să-l dea să fie mâncat de fiare în circ. Pe drumul parcurs din Siria la Roma, Sf. Ignație întărea în credință Bisericile din toate orașele și pe creștini. Sosind la Roma a fost dus în circul roman unde li s-a dat drumul leilor care l-au sfâșiat și l-au mâncat, lăsând numai oasele cele mari, pe care, creștini le-au strâns și le-au dus în Antiohia. Pentru marea lui dragoste pehtru Hristos, i s-a spus „Teoforul”, adică purtătorul de Dumnezeu.

Biserica ortodoxă îl cinstește pe Sf. Ignație din Antiohia pe data de 20 decembrie.

Celălalt mare martir al persecuției lui Traian a fost episcopul Simeon al Ierusalimului. Despre moartea sa martirică avem informații de la Eusebiu de Cezareea în lucrarea „Istoria bisericească”. În acest sens marele istoric ne spune: „în acea vreme Simeon a fost părătit de ereticii respectivi și pentru că era creștin mai multe zile în sir a fost chinuit în diferite chipuri, iar după ce a uimit profund pe judecător și pe cei care – l-auconjurați, i-a venit sfârșitul într-o formă asemănătoare cu pătimirea Mântuitorului... Așadar unii dintre ereticii aceia au învinuit pe Simeon, fiul lui Cleopa, că ar fi din neamul lui David și că ar fi creștin, de aceea a suferit moarte de martir la vîrstă de 120 de ani, pe vremea lui Traian și a proconsulului Atticus.

Un alt martir al persecuției lui Traian a fost Sf. Mucenic Iachint. El a fost soldat în timpul acestui mare împărat din dinastia Antoninilor, dar pentru că a fost descoperit de un alt soldat că se încrina Mântuitorului, a fost schinguit și în cele din urmă ucis. Este serbat în calendarul ortodox pe data de 3 iunie.

2. Urmașul împăratului Traian a fost Adrian (117 – 138). Deși era un om iubitor de cultură și de ordine, Adrian ca și înaintașul său a fost un împărat persecutor. Ca și Traian, el a primit o scrisoare de la un guvernator de provincie, Serenius Granianus, cu privire la creștini. Împăratul Adrian a răspuns urmașului acestuia, Minicius Fundanus. Rescriptul lui Adrian se găsește în prima Apologie a lui Iustin Martirul, dar și la Eusebiu de Cezareea, în “Istoria bisericească”.

Iată relatarea epistolei lui Adrian prin care se interzice urmărirea creștinilor fără temei legal, epistolă desprinsă din lucrarea “Istoria bisericească” a lui Eusebiu de Cezareea:

“Către Minicius Fundanus. Am primit epistola pe care mi-a scris-o strălucitul bărbat, Serenius Granianus, predecesorul tău... Deci dacă locuitorii din provincia ta vor putea susține în chip lămurit plângerea lor împotriva creștinilor, în aşa fel ca să se poată răspunde pentru ea și înaintea tribunalului, să se îndrepteze numai către aceștia, dar nu numai cu simple pretenții și doar cu zvonuri. Căci e de datoria ta cea mai înaltă ca dacă cineva ar voi să aducă vreo acuzație, să te informezi dacă aceasta e înțemeiată. Deci, dacă cineva aduce vreo învinuire și arată că unii au săvârșit ceva împotriva legilor, să dispui aşa cum se cuvine potrivit cu gravitatea delictului. Dar, pe Hercule! Dacă cineva ar propune ceva numai din calomnie, fii atent asupra răutății acesteia și caută ca ea să fie răzbunată cum se cuvine”.

Dintre cei care au suferit moarte martirică în timpul persecuției lui Adrian amintim pe Sf. Micenici Eustație și Teopista, cu fii lor Agapie și Teopist. Eustație a fost un

LUMINĂ ȘI SPERANȚĂ

vestit conducător de oști în timpul împăratului Traian. În urma unei întâmplări minunate el a devenit creștin împreună cu toată casa sa. După moartea lui Traian, pe tronul imperiului a urcat Adrian, astfel că Eustație a avut parte de chinuri numeroase. A fost chemat să intre în templu și să aducă jertfă idolilor împreună cu familia sa. Dar pentru că a refuzat acest lucru au fost dați la fiare, însă acestea nu s-au atins de dânsii. În cele din urmă împăratul l-a osândit la moarte, fiind arși de vii. Sf. Eustație împreună cu soția și cei doi fii ai lor sunt trecuți în calendarul ortodox pentru a fi cinstiți pe data de 20 septembrie.

3. Un alt împărat persecutor din secolul al –II-lea a fost **Antoniu Piosul sau Antoninus Piosul(138 – 161)**. Și sub acest împărat roman creștinii au avut de suferit persecuții, datorită poporului și unor guvernatori din provincie. În timpul său mai cunoscută este persecuția care a avut loc în Smirna, unde au murit 11 creștini pentru că îl mărturiseau pe Hristos. În timpul persecuției lui Antoniu Piosul a murit ca martir și Sf. Policarp, episcopul Smirnei.

Despre moartea sa martirică avem informații de la scriitorul bisericesc Eusebiu de Cezarea. Acesta ne spune despre Sf.Policarp că a fost arestat și obligat de proconsulul aceluia ținut să se lepede de Hristos, dar Sfântul l-a răspuns acestuia: "De 86 de ani îi slujesc și nici un rău nu mi-a făcut. Cum aş putea să blestem pe împăratul meu, cel care mi-a adus mântuirea?" Văzându-l credința de nezdruncinat proconsulul a spus ca Policarp să fie legat de un rug și să l se dea foc. Văzând că focul nu l-a vătămat a poruncit lăncierului să se apropie de Policarp și să-l străpungă cu pumnalul. Astfel și-a încredințat episcopul Policarp al Smirnei sufletul în mâinile lui Hristos, Cel pe care l-a propovăduit cu atâtă credință.

Un alt martir al persecuției lui Antoniu Piosul a fost Sf. Teodor din Perga prăznuit în calendarul ortodox pe data de 21 aprilie. Acesta a fost ostaș în timpul acestui împărat și pentru că era creștin a refuzat să se închine zeilor. Din această cauză, a fost aruncat în foc, dar a scăpat nevătămat. Apoi a fost răstignit pe cruce și a treia zi a murit. Mama lui Teodor a fost și ea ucisă prin decapitare.

4. **Marcu Aureliu (161 – 180)** a fost urmașul la tron al împăratului Antoniu Piosul . Acest împărat cult și filosof nu iubea creștinismul influențat fiind de ideile filosofiei stoice. În timpul persecuției sale a murit ca martir Sf. Justin Martirul și Filosoful împreună cu alii șase creștini.

În timpul domniei sale persecuția din Galia a fost mai grea. Aceasta a izbucnit în anul 177 sau 178 cu prilejul

unei sărbători pagâne. Atunci au fost prinși 48 de creștini care au fost batjocorați și maltratați. Martirologii socotesc 48 de martiri care au avut de pătimit în această persecuție din Galia.

Dacă împărații anteriori lui Traian(Adrian) nu îngăduiau pagânilor să-l caute din oficiu pe creștini, acest împărat a înăsprit legislația împotriva creștinilor în sensul că dădea libertate urii poporului ca să-l caute și să-l denunțe pe creștini. Cu toate acestea împăratul Marcu Aureliu l se atribuie și un edict de toleranță pentru creștini pus în legătură cu câștigarea unui război împotriva unor dușmani ai imperiului, success atribuit de creștini și rugăciunilor soldaților creștini din armata romană, scăpată de sete în urma unei ploi miraculoase.

5. **Comod(180 – 192)** a fost urmașul lui Marcu Aureliu și totodată fiul acestuia. Ca și tatăl său l-a persecutat pe creștini o perioadă de timp, după care l-a lăsat în pace pe creștini.

6.Ultimul împărat persecutor din secolul al –III-lea a fost **Septimiu Sever(193 – 211)**. Cu el a început să se perinde pe tronul Imperiului roman împărați din dinastia Severilor.

Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că, în timpul persecuțiilor, Biserica creștină a moștenit cultul martirilor. Acest cult a ieșit ca o manifestare firească din vrednicia martirilor și din credința creștină. Ei au suferit cu un curaj ieșit din comun și cu multă demnitate toate torturile și pedepsele venite din partea persecutorilor.

Marele teologrus Paul Evdokinos spunea într-una din lucrările sale următoare: " Martirii sunt spicile de grâu řecerate de tirani pe care Domnul le-a pus în hambarele împărației". Și în secolul al – II –lea, ca și în sec. al –III-lea și al –IV-lea numeroși creștini au ales să-și încredească sufletul în mâinile Mântuitorului decât să se lepede de dreapta Sa învățătură. Sf. Ignatie din Antiohia, Sf. Policarp, episcopul Ierusalimului, etc. Sunt doar câțiva dintre martirii persecuțiilor împăraților romani din secolul al – II –lea.

Persecuțiile din secolul al –II –lea ca și cele din secolele ulterioare sunt o doavă concludentă a originii dumnezeiești a creștinismului. Deși prin aceste persecuții s-a încercat dispariția creștinismului, numărul acestora devinea tot mai mare de la o zi la alta. Curajul cu care martirii înfruntau chinurile la care erau supuși și pe persecutorii lor, îi determinau pe mulți dintre pagini să îmbrățișeze dreapta credință devenind astfel buni creștini, dar uneori chiar viitori martiri ai Bisericii lui Hristos.

Preot Conf. Univ. Dr. OCTAVIAN POP

Sfintii Apostoli Petru și Pavel

Patronii spirituali ai penitenciarelor din România

În fiecare an la 29 iunie ne împărtăsim cu toții din potirul bucuriei unuia dintre cele mai semnificative evenimente din viața cotidiană a penitenciarelor din România și anume prăznuirea Sfintilor Apostoli Petru și Pavel, ca cei cărora le-a fost încredințată ocrotirea spirituală a acestei instituții. Iar alegerea lor ca mijlocitori în rugăciune pentru cei care într-o formă sau alta au ajuns în conflict cu legea, nu s-a realizat într-un mod cu totul aleatoriu, aşa după cum vom constata din cele ce urmează.

Chiar din primele veacuri creștine, biserică a manifestat o slujire cu totul specială față de cei privați de libertate. Justificare acestei griji pentru această categorie de oameni, se află în învățătura ei despre om, chiar și atunci când chipul lui Dumnezeu, după care a fost creat este umbrit de anumite păcate și este alterat datorită consecințelor lor. În al doilea rând nădejdea omului căzut, că el poate fi ajutat să se înalte din robia patimilor pe calea asemănării cu Dumnezeu, prin reîmprospătarea vieții sale, sub influența harului dumnezeiesc, este un semn al optimismului bisericii în lupta împotriva răului fizic și moral.

Deci pastorația celui întemeiat în cursul veacurilor s-a exercitat îndeosebi pentru creștinii și Apostolii Domnului, persecuți cu înverșunare de stăpânirea păgână dar și de societatea ignorantă și idolatră.

Sfântul Apostol Petru era fratele Sfântului Apostol Andrei, originar din Betsaida Galileei și era pescar. După ce a fost chemat la apostolat, Petru a lăsat în urmă barca și mrejele și L-a urmat pe Mântuitorul lumii. După ce Petru a devenit Apostol al Domnului, dragostea sa pentru Învățătorul lumii a început să devină din ce în ce mai mare. Această dragoste l-a făcut să coboare din barcă și să meargă spre Hristos, atunci când el îl s-a arătat umblând pe mare și totodată, l-a determinat să-l urmeze pe Fiul lui Dumnezeu în tot timpul activității sale pământești. Pentru dragostea sa față de Învățătorul lumii, Hristos l-a răsplătit pe Petru dându-i cheile împărăției cerului. De asemenea, dragostea Sfântului Apostol Petru a fost răsplătită prin aceea că el a fost martorul unora dintre minunile la care doar unii dintre ucenici au fost prezenți (schimbarea la față).

Nu trebuie uitat nici faptul că Petru a fost cel care s-a lepădat de trei ori de Învățătorul său. Cu toate acestea,

el s-a căut amarnic pentru fapta sa, încât a primit iertarea Fiului lui Dumnezeu. Acest exemplu trebuie urmat și de către cei privați de libertate. Așa cum Petru și-a spălat sufletul de greșeala sa, cu lacrimile pocăinței, tot astfel, și cei privați de libertate își pot curăța sufletele cu aceste lacrimi pentru a primi iertarea Mântuitorului.

Sfântul Apostol Pavel, înainte de a deveni ucenicul Domnului, se numea Saul, și era un bun cunoșător și zelos împlinitor al Legii Vechi. De asemenea, a fost și un aprig prigonitor al celor care lăudau pe Hristos. Cu toate acestea, el a devenit „vas ales”, în urma întâmplării minunate ce a avut loc pe drumul Damascului. Așa cum Pavel „prigonitorul creștinilor” a devenit Pavel „Apostolul neamurilor”, tot astfel și cei privați de libertate pot deveni din cetățenii problemă ai societății de azi, cetățenii model ai împărăției lui Dumnezeu.

Sfintii Apostoli Petru și Pavel, au murit în vara anului 67 d. Hr. la 29 iunie, Sfântul Apostol Pavel fiind decapitat la Roma, iar Sfântul Apostol Petru fiind răstignit pe cruce cu capul în jos, pe Muntele Vaticanului.

Sfinți Apostoli și ucenicii lor, au fost aruncați în temnițe foarte de timpuriu datorită propovăduirii numelui lui Hristos și Evangheliei sale.

Sfintii Apostoli Petru și Pavel, devin prototipul fiecărui păstor creștin al celor întemeiați. Pentru jertfelnicia lor, biserică i-a cinstit dintru început ca sfinti încununați cu moarte martirică, consacrându-le ca zi de prăznuire data de 29 iunie când și-au încredințat viața, izvorului vieții – Mântuitorul Iisus Hristos.

Așa cum cei doi Sfinți Apostoli Petru și Pavel au răbdat cu multă tărie chinurile temniței, păstrându-și dragostea și credința întru Hristos, tot astfel și cei privați de libertate trebuie să reziste atmosferei dintr-o închisoare cerând ajutorul Mântuitorului.

Sfintii Apostoli Petru și Pavel devin modele de trăire pentru cei privați de libertate, numai atunci când exemplele lor vor fi urmate de aceștia, urmându-le pilda vieții, cei privați de libertate dovedesc și faptul că-i cinstesc pe acești doi mari Corifei, care au suferit temniță, conform spuselor Sfântului Ioan Gură de Aur care zice: „noi îi cinstim pe sfinți imitându-i”.

Preot Conf. Univ. Dr. OCTAVIAN POP

ISSN 1810-309X

*publicație
științifico-practică*

LEGEA MEDIULUI

OCTOMBRIE
2006

APORT LA ȘTIINȚELE JURIDICE

**Octavian POP,
doctor în drept**

S-a născut la 22 octombrie 1956 în comuna Rodna, județul Bistrița-Năsăud, România.

După absolvirea școlii generale din comuna natală Rodna, se înscrise la Liceul Teoretic „George Coșbuc” din orașul Năsăud, județul Bistrița-Năsăud. Își continuă studiile la Facultatea de Drept „Nicolae Titulescu” din Craiova, județul Dolj. Urmează cursuri de masterat la aceeași facultate, dar și la Universitatea Politehnică din Timișoara. În anii 1998–1999 se înscrise la cursurile de doctorat la Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept din cadrul Academiei de Științe a Moldovei, obținând în anul 2001 titlul de doctor în științe juridice. Se specializează în drept penal, criminologie și drept penitenciar. Încă din perioada doctoranturii, lucrează ca asistent la Universitatea de Criminologie din Chișinău (1999–

2000), apoi ca lector (2000–2001), lector superior (2001–2002) și conferențiar universitar interimar (2002–2003). În perioada 2003–2004 este angajat în calitate de conferențiar universitar interimar la Catedra de drept a Academiei de Drept din Moldova, unde predă *Dreptul execuțional penal* la cursurile de masterat. În anul universitar 2004–2005 predă, prin cumul, *Criminologia și Dreptul execuțional penal* la Facultatea de Drept din cadrul Universității de Stat „A. Russo” din Bălți, iar în luna iunie 2005, prin concurs, este angajat în calitate de conferențiar universitar interimar la Catedra de drept public a aceleiași instituții. Fiind cetățean român, dispune de toate aprobările necesare de la autoritățile competente pentru activitate în Republica Moldova.

Defășoară o largă activitate publicistică și educațională:

1993 – devine membru titular al Societății Scriitorilor din România.

1994–1997 – prin cumul, asistent universitar la Catedra de drept din cadrul Institutului de Educație Permanentă „TIBISCUS”, Timișoara.

1995–1998 – redactor-șef al Revistei „Heliopolis”, Timișoara.

1998 – devine membru al Societății Ziariștilor din România și

al Organizației Internaționale a Jurnaliștilor.

1999 – devine membru al Uniunii Juriștilor din România.

Înzestrat cu o excepțională capacitate de muncă, din anul 1995 colaborează la diferite publicații din România și din alte țări, elaborând peste 1300 de studii, articole și recenzii de carte. Din anul 2003, este colaborator permanent la revista „Legea și viața”, completându-și lista publicațiilor cu peste 40 de articole științifice.

A publicat mai mult de 45 de monografii și studii monografice de drept penal, criminologie și drept penitenciar, dintre care numim patru lucrări de actualitate și referință pentru specialiștii din domeniul, și anume:

– *Executarea pedepsei privative de libertate*, Chișinău, 2004;

– *Răspunderea penală și pe-deapsa aplicată minorilor*, Chișinău, 2005;

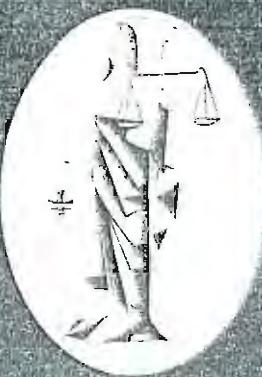
– *Criminologie generală*. Manual. Chișinău, 2005;

– *Drept penitenciar*. Note de curs. Chișinău, 2005.

Pentru activitatea didactico-științifică a primit pe parcursul anilor mai multe diplome, distincții, premii și titluri ale unor societăți, asociații și instituții.

ISSN 1810-309X

*publicație
științifico-practică*

JURISPRUDENȚĂ

OCTOMBRIE
2006

INFRACTORUL OCAZIONAL

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

Author referring about features of occasional offenders underlines they rate to 70-80% of total number of offenders. Some criminologists consider they form "a reserve army" of the criminality, a delimitation of an occasional offender according to type of offence committed as well.

In cadrul tipurilor de infractori, majoritatea criminologilor disting și infractorul ocazional. El este individ de reprezentanții școlii pozitiviste (Lombroso, Garofalo, Ferri), de reprezentanții școlii sociologice (Lacassagne, Tarde, Pop), precum și de criminologi contemporani (J. Pinatel, Seelig, Sutherland, Di Tullio, De Greef etc.).

O primă chestiune privind pe infractorul de ocazie este aceea a definirii, a caracterizării sale. În această privință s-au dat definiții și s-au invocat multe elemente de caracterizare. Astfel, E. Ferri spunea că infractor ocazional este cel care, fără a prezenta o tendință înăscută spre delict, comite infracțiuni sub influența tentațiilor provocate de factori profesioniști sau de mediu exterior. Pinatel scrie că infractorul ocazional este un om adaptat social, cu o conduită conformistă, dar care comite o infracțiune „ca urmare a unui concurs de circumstanțe” [1, p. 302]. Infractorul ocazional comite o infracțiune împins fiind de factori exteriori, de ocazii speciale. Este, bunăoară, infractor ocazional cel care, nimerind într-o ambuscadă, într-o încăierare, lovește și el; cel care, lăsându-se antrenat de alții, comite un furt, un uz de fals etc.

Trăsăturile caracteristice ale infractorului ocazional sunt: a) conduită bună, conformă pînă la comiterea unei infracțiuni; b) aceasta se

comite ca urmare a unor împrejurări, factori exteriori, ocazionali; c) infractorul ocazional nu recidivează. Această ultimă trăsătură ar fi, de asemenea, un criteriu de deosebire a infractorului ocazional de alți infractori, cum este infractorul profesional ori cel din obișnuință. d) în sfîrșit, infractorii ocazionali reprezintă însă un procent ridicat între infractori, anume 70-80% din totalul infractorilor. Pe această bază, unii criminologi – Seelig etc. – susțin că acești infractori de ocazie formează „armația de rezervă” a criminalității.

Ideea că tipul infractorului ocazional comite fapta datorită unei împrejurări, situații exterioare, unor ocazii, cuprinde mult adevăr, dar ea nu trebuie absolutizată, fiindcă nu toți cei care se găsesc într-o împrejurare critică ajung să comită infracțiuni, unii rezistă și se pot stăpîni. Problema s-a discutat în criminologie, în termenii: „dacă ocazia îl face pe hoț sau dacă ocazia îl relevă pe hoț”. Unii au susținut că factorii exteriori sunt decisivi (ocazia îl face pe hoț), alții – că factorii interni sunt decisivi (ocazia îl descoperă numai pe hoț). Majoritatea cercetătorilor susțin că în cazul infractorului ocazional poate fi și o contribuție a unor factori interni, personali, de exemplu, presiunea unei nevoi urgente, lipsa de stăpînire de sine etc., dar că factorii externi sunt predominant. Există situații, împrejurări exceptio-

nale care îl pot împinge la infracțiune pe un om care, în alte împrejurări, n-ar comite fapta.

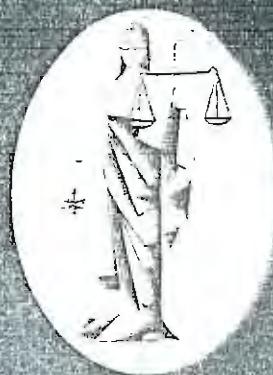
Infractorul ocazional este de mai multe feluri și există o gamă întinsă de infractori ocazionali, după felul ocaziilor, după felul infracțiunilor săvîrșite. Încercările de a face unele delimitări și subdiviziuni n-au lipsit, deși ele săt criticate. Astfel, J. Pinatel menționează următoarele tipuri de infractori ocazionali: a) delincventul de ocazie comun care, sub presiunea unor nevoi imediate și în prezență unor circumstanțe defavorabile, comite furturi din magazine, încalcă ordinea publică ori, pentru obținerea de beneficii ilegale, comite acțiuni frauduloase; b) delincventul care comite unele infracțiuni sub presiunea unor stări emotive puternice cărora nu le poate rezista (de exemplu mânie, furie, jignire etc.); c) delincventul care, ca urmare a unor condiții personale critice și defavorabile, de exemplu, o criză financiară grea, ridică o sumă de bani din caseria instituției unde lucrează; d) delincventul care comite un delict din neprevedere (de exemplu, automobilistul care încalcă semnele de circulație etc.)

Referințe bibliografice

1. Jean Pinatel. *La société criminogéné*. Ed. Kalman – Levy, Paris, 1967.

ISSN 1810-309X

*publicație
științifico-practică*

LEGAȚIA SRI LANA

SEPTEMBRIE
2006

INFRATORUL CARACTERIAL

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

The character disorder has the real influence on the offence commitment depending on the dominating affective tendency: should it be egoist, avaricious, eager to get everything, aggressive, erotic, etc.

The author refers mainly to the psychological character and than to the moral character, characterizing those offenders belonging to the structures and disorder of the emotional and active life, that is the character disorder, naming them character offenders.

In criminologia contemporană, alături de infratorul agresiv, nervos și altii, se citează și se menționează infratorul caracterial. În psihologie și în criminologie, prin caracter se înțelege o anumită structură a afectivității, o anumită structură a „tendințelor de natură afectivă, care dirijează reacțiile și afectivitatea individului în condițiile mediului” [1, p. 273]. Este vorba deci de organizarea, de așezarea vieții psihice afective, a diferitelor tendințe, impulsuri, sentimente. Aceasta înseamnă că fiecare om, inclusiv infratorul, are, mai întâi, un caracter psihologic, în funcție de tendință afectivă dominantă: de exemplu, caracterul egoist, avar, achizițiv (al celui care adună, achiziționează bani, bunuri în mod exagerat), caracterul agresiv al celui care domină și comite, caracterul erotic la care domină tendința sexuală – erotică etc. Cum omul se dezvoltă în familie, școală, într-un cuvînt, în societate, el învață să cunoască valorile morale, sociale și normele de conduită corespunzătoare, fapt ce are influență și asupra tendințelor și pornirilor lui afective, ceea ce conduce la o domolire și îndiguire a acestor tendințe cînd sunt prea puternice, la organizare și ierarhizare în jurul valorilor și sentimentelor sociale. Cu alte cuvînte, se ajunge la un caracter psihologic, la un caracter social și moral, la un caracter modelat după cerințele sociale.

Aici, cînd discutăm infratorii ca-

racteriali, ne referim, în primul rînd, la caracterul psihologic și apoi la caracterul moral; în al doilea rînd, ne interesează acei infractori care prezintă structuri și tulburări ale vieții afective și active, pe scurt, tulburări ale caracterului și care se numesc infractori caracteriali [2, p. 103].

Exemple de structuri diferite de caracter (sau instabilitate caracterială) sunt cele exprimate în comportările omului încăpăținat, ale omului plin de agresivitate, ale omului stăpînit de anumite temeri (angoasă), ori de anumite pasiuni, pe care omul nu le poate stăpîni.

În aceste cazuri, o primă caracteristică ar consta în aceea că o anumită tendință sau impulsivitate afectivă – exemplu, agresivitatea, dorința sexuală etc. – se dezvoltă în mod pronunțat și „domină întreaga persoană” a omului, iar voința și controlul de sine nu le pot stăpîni și stăvili. A doua caracteristică ar consta în aceea că este vorba de o **tulburare parțială** a psihicului persoanei (o tendință, un element afectiv) și nu întreaga ființă psihică, cum este cazul unei psihoze, schizofrenie; a treia caracteristică este aceea că, din punct de vedere mintal, al conștiinței, omul își dă seama de ceea ce face, este lucid și este responsabil. Prin aceste trăsături, infratorul caracterial se deosebește de infratorul bolnav mintal (paranoic ori schizofrenic). O altă caracteristică e aceea că

tulburarea caracterială plasează persoana respectivă în seria de trecheri de la omul normal – sănătos psihic – la omul anormal, dar nu bolnav psihic. Aici sunt posibile tulburări caracteriale de trecere de la tulburări ușoare, abia perceptibile, la tulburări caracteriale mai grave și vizibile. Pe cale de consecință, tipurile caracteriale ale infractorilor vor fi și ele de la forme mai ușoare la forme mai grave.

Cercetările făcute în această materie arată că tulburările de caracter au o contribuție reală în comiterea infracțiunilor. J. Pinatel prezintă date care dovedesc că printre infractori se găsesc mulți infractori caracteriali. Astfel, după unii [3, p. 103], infractorii caracteriali alcătuiesc 37%, iar după altii (Heuyer), 40% din numărul total de infractori examinați. După felul infracțiunilor săvîrșite de aceștia, se arată că 34% sunt infracțiuni de omor, 9,6% – infracțiuni sexuale, 38% – infracțiuni de furt calificat, 40% – infracțiuni de furt simplu, 7,4% – infracțiuni de incendiu.

Tot în această direcție, C. Burt [4] găsește că 60% dintre delincvenții examinați prezintă o dezvoltare excesivă ori deficitară a diferitelor tendințe afectiv-active, hiperdezvoltarea fiind mai frecventă decît hipodezvoltarea, iar la 12% dintre aceștia dezvoltarea excesivă a acestor tendințe pare a fi singura cauză a comiterii de infracțiuni.

În literatura de specialitate [5, p. 108 și urm.], infractorii caracte-

riali sănt de mai multe feluri: a) **infractori psihopatici** care, la rîndul lor, sănt tipul orgolios (paranoic), caracterizat prin orgoliu, vanitate, trufie, încredere oarbă în sine, desconsiderare a altor oameni, revendicativ, suspicios și în conflict cu alți oameni; comite acte de violență etc.; tipul **pervers**, nemilos, lipsit de afectivitate și în conflict cu alte persoane; comite acte infracționale de cruzime; tipul **nervos** (hiperemotiv), caracterizat prin excitabilitate, iritabilitate excesivă și greu de adaptat social; comite acte de conflict (certuri, calomnii etc); tipul **oscillant, agitat** și schimbător (cicloid), caracterizat prin multă mișcare, de la agitație la stări depresive; în societate nu inspiră încredere și comite acte de violență ori neglijență – tipul schizoid (introvertit), retras și pasiv (comite acte de imprudență); b) **infractori psihonevrotici** care, la rîndul lor, sănt de mai multe feluri, și anume: tipul psihastenic, caracterizat prin stări de îndoială, teamă, inacțiune, omisiuni penale; tipul **neurastenic**, cunoscut ca un om sensibil la obosale, dureri corporale, insomniac, ipohondru; tipul **isteric** bolnăvicios, crize nervoase etc.

Referințe bibliografice

1. Heuyer, citat de J. Pinatel. *La société criminogène*. Ed. Kalman – Levy, Paris, 1967.
2. E. Altavilla. *Qui sont les délinquents caracténiels et comment la société doit-elle se défendre contre leur periculosité*. (Revue Internationale de droit pénal – 1954), citat de I. Oancea în *Probleme de criminologie*. București: Ed. All Educational S.A., 1998.
3. F. Ștefănescu-Goangă, Al. Roșca și S. Cupcea. *Adaptarea socială*. Cluj, 1938, citat de I. Oancea, op. cit.
4. C. Burt. *The Young Delinquent*. University of London Press, 1931.
5. F. Ștefănescu-Goangă și alții. *Instabilitatea emotivă*. București, 1998.

ISSN 1810-309X

*publicație
științifico-practică*

LEGEAȘI VIATA

AUGUST
2006

INFRACTORUL ACHIZITIV

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar

L'auteur nomme les types de l'infraction et spécifie le type commun d'infracteur comme genre et le sous-type comme espèce d'infracteur acquisitif, en le caractérisant en bref selon l'infraction commise.

In dreptul penal, în legătură cu să vîrșirea diferitelor tipuri de infracțiuni, un loc important îl deține automat, mai exact, autorii care comit infracțiuni contra proprietății, contra bunurilor, valorilor bănești etc. După legea penală, aici este vorba de infractori care comit diferite: a) furturi (simple, calificate), b) tîlhărie (simplă ori calificată), c) abuzul de încredere (însușirea, dispunerea ori refuzul de a restituui un bun mobil al altuia), d) înselăciunea (inducerea în eroare în scopul obținerii unui folos material), e) tăsurarea de posesie a unui imobil (ocuparea, desființarea ori strămutarea semnelor de hotar) aflat în posesia altuia, f) delapidarea (însușirea, folosirea ori traficarea) de către un funcționar ori salariat de bani, valori sau alte bunuri. Tot aici cităm și g) infracțiunile de fals (falsificarea de monede, titluri de credit, cecuri ori alte valori asemănătoare etc), falsificarea de timbre (mărci, valori străine), deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori. Am putea adăuga de asemenea, infracțiunile de fals material în înscrисuri oficiale (falsul contrafacerea scierii ori a subscierii, alterarea lor, falsul intelectual, falsificarea de înscrise sub semnatură privată. Menționăm și unele infracțiuni la regimul stabilit pentru h) anumite activități economice (speculă, înselăciune la măsurare, înselăciune la calitatea mărfurilor). În sfîrșit, aici unele

apartin i) infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul, precum sunt: luarea de mită în scopul de a îndeplini sau a nu îndeplini un act de serviciu, darea de mită.

În sfîrșit, în dreptul penal și în practica sa judiciară ca și în criminologie, autorii acestor infracțiuni, infractorii respectivi, au primit denumiri după numele infracțiunii săvîrșite, și anume: hoți (pentru furt), tîlhari (pentru tîlhărie), șarlatani (pentru înselăciune), delapidatori (delapidare), falsificatori (pentru fals), mituitori, traficanți de influență, mituit (pentru acte de corupție) etc.

În criminologie și în psihologia criminală [1, p. 102], unii dintre acești infractori au și denumiri mai detaliate, precum hoți de buzunare, hoți de bijuterii, hoți de bunuri hoteliere și altele.

Toți autorii acestor infracțiuni au cîteva trăsături comune, anume: 1) efectuează acțiuni ce privesc bunurile, valorile materiale; 2) acțiunile constau în luarea, însușirea, folosirea acestora; 3) în scop de cîștig, de apropiere, acest lucru este valabil pentru furturi, delapidări, falsificări, cumpărături și aşa mai departe. Așa fiind, toți infractorii aceștia trebuie să se caracterizeze nu numai prin obiectul infracțiunii (bun mobil, valori), ci prin trăsăturile, prin motivele care stau la baza acestor infracțiuni. Din atare punct de vedere, toți acești infractori se asemână și formează un tip de infractor,

caracterizat prin tendința de luare, de achiziționare de bunuri, valori. Resorțul comun și principal în acest tip de infractor este tendința de luare, adunare, însușire de bunuri de tot felul. Acest tip de infractor se numește tipul **infractorului achizitiv**, infractor care achiziționează, care șundă bunuri în scop personal, în scop de cîștig, în scop de întreținere, îmbogățire etc.

Tendința de a acuza bunuri (alimente, de a avea adăpost etc.) este o tendință biologică importantă, comună animalelor (cele ce acuază alimente) și oamenilor (provizii, bani etc.). Este vorba de o tendință comună oamenilor cinstiți și necinstiți, infractori și neinfractori, cu mențiunea că oamenii cinstiți au o anumită limită, pe cind infractorii se caracterizează prin modele nedamise de conștiință socială și juridică (prin înselăciune, prin violență, tîlhărie prin abuz de încredere, prin falsificare etc.). În această situație putem vorbi de tipul infractorului achizitiv, ca un tip comun, ca gen, ca tipuri de tîlhări, hoți, șarlatan, falsificator, mituitor și alte subtipuri, ca specii de infractor achizitiv.

Referințe bibliografice

1. F. Louwage, *Psychologie et criminalité*. Ed. Annescens, Namur, Belgique, 1993, p.371 și urm., citat de I. Oancea. *Probleme de criminologie*. București: Ed. All Educational S.A., 1998.

ISSN 1810-309X

*publicație
științifico-practică*

LEGEA ȘI VIAȚA

IULIE
2006

INFRATORUL AGRESIV (violent)

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

Describing violent impact, the author mentions that it can be manifested in a spontaneous form appeared in an unanticipated situation, becoming an isolated situation, however it can be manifested as well in a chronic, systematic and frequent form.

Un tip de infractor, despre care în criminologie s-a scris și se scrie mult, este infractorul agresiv [1, p. 100], autor de infracțiuni violente, brute generând consecințe individuale și sociale multiple (de exemplu, omoruri simple ori calificate, lovitură mortale vătămări corporale simple sau grave etc.). Acestei categorii îi aparțin și faptele de distrugere de bunuri, cauzatoare de pagube materiale și morale grave (incendii, inundări intenționate etc.). Sunt calificate de violență agresiunile și unele acte cu caracter moral care, lovind în demnitatea omului, lovestesc în moralul și în conștiința profundă a omului (de exemplu, unele calomnii grave, unele violențe morale continue, determinând victima la sinucidere).

Unii autori vorbesc despre acest tip de infractor, numindu-l criminal pervers (de exemplu, Pinatel și alții). Nu există însă certitudinea că este vorba de unul și același tip de infractor (cu două denumiri). Infractorul agresiv ar putea fi definit prin acte infracționale comise prin agresivitate (atacuri violente, atacuri brute), pe cînd criminalul pervers ar putea fi definit prin acte perverse, acte care au la bază o perverziune. În unele privințe, au ceva de natură anormală, alteleori patologică. În această ipostază există, pe de o parte, infractorul **agresiv**, care e un tip, în multe privințe (emotiv-activ, mintal), un om oarecum normal, cu tendințe agresive, violente și autor de infracțiuni simple, comune și, pe de altă parte, **criminalul pervers**, care e un tip, în multe privințe (emotiv-activ) cu tulburări caracteriale, cu tendințe perverse (cru-

zime etc.) și autor de infracțiuni grave, precum omorul prin cruzime, omorul mai multor persoane deodată.

Pentru cunoașterea tipului agresiv, trebuie făcută legătura cu sistemul instințelor [2, p. 102] omului, al necesităților și impulsurilor acestuia.

Printre acestea, se numără și instințul conservării de sine, care intervine în situații periculoase și care împinge la acte de respingere, de combatere și protecție de sine. Alți psihologi [3, p. 51] numesc acest instinț sau impuls instințul de combatere [4, p. 75, 91], care intervine atunci cînd apare o piedică, o opozitie în calea satisfacerii trebuințelor proprii (foame, sete, instințul sexual etc.) și prin atare instinț pericolul este combătut, respins. Acest instinț este util și contribuie la apărarea și conservarea persoanei ajunse în asemenea situație. În cazul comiterii de infracțiuni, instințul combaterii este folosit în mod exagerat, sub forme ce conduc la acte criminale. Combaterea devine agresivitate pe care omul n-o mai poate stăpini.

După Seelig, infractorul agresiv este un infractor caracterizat prin emotivitate puternică, însoțită de descărcări reactive, motrice la fel de puternice, prin acte de violență, vătămări corporale și altele de același fel. Mai profund, din punct de vedere psihic, infractorul agresiv se caracterizează prin sărăcie de sentiment de simpatie față de alții oameni, prin stări de mînie ce nu pot fi stăpînite de voința proprie și, în general, printr-o comportare de agresivitate și ostilitate față de alții oa-

meni. Cînd acest tip este și de o constituție fizică puternică, atletică, atunci agresivitatea se manifestă și prin întrebunțarea de mijloace fizice (arme, bastoane, cuțite, topoare etc.). Cînd este vorba de un tip cu o constituție fizică slabă, el comite acte verbale agresive (insulte, calomnii, amenințări, scrisori anonime, plângeri la autorități – instantă, poliție). Mai mult decât atât, agresivitatea, ca stare de durată la acest tip de infractor, de cele mai multe ori, este asociată cu abuzul de alcool, care ridică starea emotivă și de ostilitate, slăbește puterea de stăpîrire de sine și ușurează trecerea la comiterea de acte agresive, violente, vătămări corporale etc.

Infractorul agresiv se poate manifesta într-o formă subită, spontană, apărută într-o situație neprevăzută, devenind o reacție izolată, dar el se poate manifesta și într-o formă cronica, sistematică și frecventă. Aceștia sunt cunoscuți în grupul lor social (cartier, sat) ca oameni violenti, certăreți, bătăuși și agresivi.

Referințe bibliografice

1. E. Seelig. *Traité de criminologie*. Trad. P.U.F., Paris, 1956, citat de I. Oancea. *Probleme de criminologie*. București: Ed. Alt Educațional S.A., 1998.
2. Conseil de l'Europe. *La violence dans la société*. Strasbourg, 1973, citat de I. Oancea. Op. cit.
3. AL. Roșca. *Motivele acțiunilor umane*, în *Psihologia generală*. Cluj: Ed. Didactică și pedagogică, 1975.
4. P. Bouet. *L'instinct combatif*. Paris: Flammarion, 1928.

ISSN 1810-309X

*publicație
științifico-practică*

REVISTA
2006

INFRATORUL PROFESIONAL

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

Dans l'article, l'auteur donne une caractéristique succincte visant l'infracteur professionnel passif et actif, en soulignant le fait que l'infracteur professionnel est le résultat tant de certaines données de sa structure biologique que de certaines influences du milieu.

In teoria și practica dreptului penal se vorbește despre infractorul profesional, desemnat astfel prin aceea că face din infracțiune un mijloc de existență, o îndeletnicire (de exemplu, escrocul profesional, hoțul de buzunare, prostituata etc.). Problema a fost preluată de criminologie, iar astăzi, în cadrul tipurilor de infractori, a fost inclus și infractorul profesional. În societatea zilelor noastre, existența cri-mei organizate, ca și criminalitatea legată de droguri, cuprind mulți infractori profesionali.

Infractorul profesional este persoana refractară muncii într-un cadru legal, săvîrșește infracțiuni în mod sistematic în scopul cîștigării resurselor de trai. Seelig îl numește pe acest tip de infractor, **infractor refractor muncii**. Refuzul muncii cînștite și legale apare ca o trăsătură esențială a acestui tip de infractor. Infractorii profesionali sunt de două feluri: infractor profesional pasiv sau parazit social și infractor profesional activ, dinamic și organizat.

Infractorul profesional **pasiv** este persoana care nu muncește și nu-și cîștigă existența din muncă, ci din să-vîrșirea de infracțiuni, din practicarea unor activități parazitare, precum cerșetoria, vagabondajul, prostituția, jo-curile de noroc. Ceea ce caracterizează pe acest infractor, sub aspectele

de personalitate, este: un nivel de inteligență scăzut, capacitate redusă de rezolvare a dificultăților zilnice de viață; nivelul de inteligență se acordă cu nivelul de instruire școlară, care se rezumă la școala întreruptă ori la cîteva clase elementare. Prezintă o structură caracterială labilă, pronunțată fiind și tendința spre supunere și ascultare față de alte persoane; în plus, o voință slabă și stăpînire de sine oscilantă.

Infractorul profesional **activ** și organizat, de asemenea, își cîștigă existența din săvîrșirea de infracțiuni, dar din infracțiuni de altă natură și mai complexe, cum sunt: infracțiunea de furt din buzunare, traficul de femei, falsificarea de bani sau de acte, uz de fals etc.; acești infractori, de cele mai multe ori, comit infracțiuni în mod organizat și în bandă, în care se cer pri-cipere și metode tehnice (ex. furturi prin spargere de camionete de poștă, de bănci, furturi în trenuri, furturi în magazine, furturi prin efracție, deschideri de lacăte la locuințe, furturi de autovehicule, de biciclete, escroci de căsătorii, „șoareci” de hoteluri, trișori și șarlatani, escroci în industrie și comerț, contrabandă și piață neagră, spargeri de case de bani etc.)

Ca trăsături de personalitate, acest tip de infractor este cu un nivel de inteligență normal sau chiar ridicat, dar, din punct de vedere al laturii afectiv-

active, este insensibil și lipsit de simpatie și milă pentru alții, este egocentric, neîncrezător și chiar pervers, „incapabil de renunțare la o satisfacție imediată, insuficientă de control de sine, de judecată, de utilizare a experienței trecute, impulsiv etc.” [1, p. 107]. În ceea ce privește abilitatea de a acționa, aptitudinile sale tehnice, el le posedă, le-a învățat și s-a atașat de astfel de activități. Apucarea însă pe drumul infracțiunii profesionale este ceva ales deliberat, dar poate fi și „o sfidare, un refugiu, ca urmare a unei deziluzii, a unei frustrări, ca o dorință de răzbunare” [1, p. 299-300].

Personalitatea infractorului profesional activ este și rezultatul unor date ale structurii sale biologice – abilitate, aptitudini, îndrăzneală, răceală afectivă, desconsiderare față de alți oameni – și ale influențelor de mediu. De regulă, infractorul profesional a crescut într-un mediu infracțional sau antisocial, într-un mediu de afaceri și petreceri. Din îmbinarea acestora, spune Pinatел, se naște acest „aliaj” infracțional, care este infractorul profesional.

Referințe bibliografice

1. J. Pinatел. *La société criminogène*. Paris: Ed. Kalman – Levy, 1967, p. 299, citat de I. Oancea. *Probleme de criminologie*. București: Ed. Ali Educational, 1998.

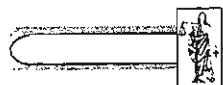

ISSN 1810-309X

*publicație
științifico-practică*

LEGEA ȘI VIAȚA

MAI
2006

TIPOLOGII DE INFRACTORI

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

Dans l'article on parle de la problématique de la typologie d'infraction.

En mentionnant que la pratique et puis la loi ont imposé de prendre en considération l'existence de certains types d'infrauteurs, l'auteur présente une caractéristique générale du concept de type.

CUNOAȘTEREA TIPOLOGICĂ

Este un fapt cert că, după cum se constată din practică, infractorii constituie o masă de oameni de mare diversitate. Am putea susține că fiecare infractor este un caz particular, că fiecare se caracterizează printr-o seamă de trăsături fiziole, psihologice și atitudini sociale care nu se repetă întotdeauna la ceilalți infractori. Unul este dominat de anumite tendințe și interese materiale (lăcomie, bunuri), altul de tendințe și interese de afirmare de sine, de combatere sau supunere față de altul. În această optică, cercetarea științifică și cunoașterea infractorilor este dificilă, fiindcă, operându-se cu o masă informă și eterogenă de infractori, nu se pot trage concluzii generale privind cauzele și remediiile criminalității.

Din această cauză, toți sau aproape toți cercetătorii și criminologii, din diferite școli și curente criminologice, au încercat și abordat problematica dificilă a **tipologiei infracționale**, a tipurilor de infractori [1, p. 99]. Pe de altă parte, practica și apoi legea penală au cerut și impus să se țină seama de existența unor tipuri de infractori, cum sunt: infractorii minori, infractorii majori, infractorii primari, infractorii recidiviști etc.

În această situație, criminologia modernă a recurs la știința tipologiei, „care se ocupă cu clasificările în tipuri și criteriile după care acestea se fac” [2, p. 100], cu descrierea tipurilor și

metodelor prin care aceștia pot fi determinați. Această metodă preconizează existența unor grupe de persoane, a unor categorii de infractori, iar persoanele care alcătuiesc un asemenea grup prezintă trăsături asemănătoare. Aceste persoane, cu astfel de trăsături, alcătuiesc un tip și aparțin aceluiași tip și formează un model care le reprezintă. În această lumină, tipul este un concept, o idee, o schemă, reprezentându-i pe toți acei care au asemenea trăsături și fac parte dintr-o asemenea grup sau categorie. Tipul nu reprezintă esența persoanelor din grup, nici doar concretul sau cazul singular. El este undeva la mijloc, la nivel intermediar, însă necesar în procesul cunoașterii.

CONCEPUTUL DE TIP

Prin tip, ca noțiune generală, se înțelege o totalitate de trăsături caracteristice, distinctive ale unui grup social, profesional etc. Tipul deci presupune:

- a) o totalitate de trăsături morale-psihologice;
- b) trăsăturile sunt caracterizate, dând celui ce le întrunește un anumit profil, un fel de a fi;
- c) trăsăturile sunt comune unui grup de oameni (artiști, militari, infractori etc.).

Pe această linie de cercetare, în istoria criminologiei s-a încercat și s-au dat definiții noțiunii de tip de infractor. Astfel, bunăoară, Topinard (citat de E.-Ferri) spune că prin tip de infractor se

înțelege „un ansamblu de caractere (trăsături) distinctive” oferindu-se o impresie „sintactică” asupra infractorului. Broca (citat tot de Ferri) spune că tipul de infractor este un ansamblu de trăsături...“ ale „grupului pe care îl caracterizează”, „trăsături din cele mai pronunțate și care se repetă cel mai des”.

Autorii mai recenti, încercând să definească, relevă o seamă de laturi care conturează mai bine această noțiune. Astfel, Seeling susține că tipul constă într-un „complex de mai multe caracteristici legate între ele și care se găsesc mereu în corelație” [3, p. 100]. Un tip de infractor nu este un individ, ci un grup de indivizi care prezintă un „complex de caracteristici proprii aceluiași grup și care devin reprezentanți tipului”.

Autori amintiți și alții mai remarcă, de asemenea, în legătură cu tipul de infractor, că:

- a) tipurile nu reprezintă tipuri pure și complete, dar au unele trăsături mai accentuate, care le disting de alte tipuri;
- b) un infractor nu acumulează toate trăsăturile caracteristice, dar le are pe cele mai importante, încât el constituie un tip;
- c) acceptându-se mai multe tipuri de infractori, unele tipuri sunt mai bine conturate și mai frecvente. De exemplu, tipul infractorului din obișnuință este mai frecvent și mai conturat decât tipul infractorului de ocazie etc. Același lucru despre infractorul profesional.

Există o tipologie juridică după felul infracțiunilor săvîrșite. După acest criteriu, cei ce săvîrșesc infracțiuni contra vieții sunt ucigași, asasini etc., cei ce săvîrșesc infracțiuni contra bunurilor săi hoți, tîlhari, delapidatori etc., cei ce săvîrșesc infracțiuni de fals sunt falsificatori. O astfel tipologie juridică penală este utilă. Ea însă nu este suficientă, deoarece este alcătuită după un criteriu unic, adică obiectul infracțiunii săvîrșite, criteriu exterior, și nu un criteriu interior, care să privească pe infractor. Or din punct de vedere criminologic, este necesară o caracterizare și o tipologie a infractorilor din interior, după datele și trăsăturile caracteristice ale infractorilor, datorită căror au săvîrșit anumite infracțiuni și nu altele. Pentru aceasta, în criminologie s-a ajuns la anumite feluri de tipuri de infractori, la o tipologie criminologică.

În istoria criminologiei, s-au înregistrat multe încercări de tipologie infracțională. Amintim pe unii psihiatri – Lauvergne, Maudsley – care au vorbit de criminalul alienat, criminalul degenerat; pe Lombroso, care a menționat tipul criminalului înnăscut, criminalul nebun etc.; pe E. Ferri, care a reținut criminalul înnăscut, criminalul de ocazie etc.; pe G. Tarde, care a reținut, mai cu seamă criminalul profesional și alții. În criminologia contemporană trebuie amintit E. Seelig, cu mai multe tipuri de infractori (tipul profesional, tipul sexual, tipul ideologic etc.) și pe J. Pinatel, tot cu mai multe tipuri de infractori (tipul pervers, tipul caracterial, tipul ocasional etc.).

Referințe bibliografice

1. H. Mannheim. *Comparative Criminology*. Vol. I- vol. II, Routledge, London, 1965, p. 153, citat de Ion Oancea în *Probleme de criminologie*. București: Ed. All Educational S.A., 1998.
2. P. Popescu-Neveanu. *Dicționar de psihologie*. București: Ed. Albatros, 1978, p. 735, citat de I. Oancea. Op. cit.
3. E. Seeling.. *Traté de criminologie*. Trad.. P.U.F. Paris, 1956, citat de I. Oancea. Op. cit.

APRILIE
2006

Referințe bibliografice

1. A se vedea: Roxana Munteanu: *Elemente de tehnică juridică privind adaptarea contractelor de comerț exterior.* – București: Ed.Academiei, 1990; Octavian Căpățină, Brândușa Ștefănescu. *Tratat de drept al comerțului internațional.* – București: Ed.Academiei, 1987; Mircea Costin, Sergiu Deleanu. *Dreptul comerțului internațional.* – București: Ed.Lumina Lex, 1994. Liviu Pop. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Tratat. – Iași: Ed. Fundației Chemarea, 1994; Dragoș-Alexandru Sitaru. *Dreptul comerțului internațional.* Tratat. – București: Ed. Lumina Lex, 2004.

2. Jean-Michel Jacquet, Philippe Delebeque. *Droit du commerce international.* – Paris: Dalloz.

3. OG nr.7/31.01.2005 pentru aprobație Regulamentului de transport pe căile ferate din România, publicată în Monitorul Oficial nr.101/31.01.2005.

4. Roxana Munteanu. *Op.cit.*

5. În se vedea: H.Lesguillons. *Frustration, Force majeure, Imprévision, Wegfall der Geschäftsgrundlage în "Droit et Pratique du Commerce International" t.5, nr.4/1979; Benjamin în, Sale of Goods, London, Sweet & Maxwell, 1974, nr.662-663, J.Bell. Incidents de changements în "Le contrat aujourd'hui: comparaison franco-anglaise.* – Paris: 1987; Victor Babiuc, Ion Rucăreanu, Corneliu Bârsan. *Răspunderea în contractul de vinzare-cumpărare internațional.* – București, Institutul de Economie Mondială. 1982.

6. Sergiu Deleanu. *Contractul de comerț internațional.* – București: Ed. Lumina Lex.

7. Ph.Kahn. *Force majeure et contrats internationaux de longue durée, Clunet.* – Paris: 1975.

8. Ion M.Anghel, Francisc Deak, Marin F.Pop. *Răspunderea civilă.* – București: Ed. Științifică, 1970.

9. Smaranda Angheni. *Clauza penală în dreptul civil și comercial.* – București: Ed.Oscar Print, 2000.

10. Mircea Costin, Sergiu Deleanu. *Op.cit.*

11. Mohamed Daiffala Bataineh. *ONU și arbitrajul internațional.* Teză de doctorat, Facultatea de Drept. – București, 1993.

12. M.Eliescu. *L'inexécution des obligations contractuelles, leur impossibilité d'exécution, ainsi leur exécution forcée en droit civil roumain.* În R.R.S.J. nr.2/1966

13. M.Fontaine. *Les clauses de hardship. Aménagement conventionnel de l'imprévision dans les contrats à long terme.* În D.P.C.I., t.2, nr.1/1976.

CRIMINALITATEA „GULERELOR ALBE”

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Bălți

SUMMARY

L'oteur présente une caractéristique succincte de la criminalité parmi la catégorie de couse qui ont une position sociale soutenue.

Noiunea de criminalitate „în gulere albe” – întrebuiță, pentru prima dată, de Edwin H. Sutherland [1, p. 1-12] – desemnează comportamente infracționale care reflectă un abuz de încredere în cadrul activității profesionale, corupția unor persoane care, de obicei, au o situație și o poziție economică bună sau foarte bună, în raport cu standardele de viață din sistemul capitalist.

Criminalitatea „gulerelor albe” (criminalitatea corporațiilor) reprezintă o formă specială a criminalității în lumea occidentală contemporană, care tinde a avea următoarele caracteristici:

Este efectuată esențialmente în scopul maximizării profitului și se referă la diferite forme de comerț, de industrie sau la alte activități profesionale.

Criminalitatea corporațiilor implică organizare, în sensul unor relații mai mult sau mai puțin strânse între participanți.

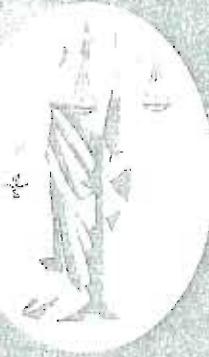
De asemenea, criminalitatea corporațiilor implică abuzul de unele tehnici comerciale, industriale sau profesionale considerate legitime în legislațiile naționale ale statelor capitaliste.

De cele mai multe ori persoanele ce profesează criminalitatea „în gulere albe” se bucură de o poziție socială, economică, politică și profesională ridicată. Criminalitatea „gulerelor albe” este criminalitatea celor puternici sau a celor ce au strîns legături cu cei puternici.

De obicei, criminalitatea „în gulere albe” implică corupția; spre exemplu: cumpărarea voturilor cu ocazia alegerilor, subvențiile ilegale în campaniile electorale și o întreagă serie de acțiuni ilicite având drept scop alegerea sau realegerea unui candidat oarecare ori intervențiile unor personaje influente în numirea funcționarilor, a politiștilor, inclusiv a magistraților. Trebuie adăugat că actele de corupție au o legătură nemijlocită cu profilul, cum săn, de pildă, corporația poliței și a altor funcționari guvernamentalni, pentru a-i face să închidă ochii cu privire la exploatarea unor triouri sau a unor case de prostituție.

Referințe bibliografice

1. E. H. Sutherland. *White collar criminality.* American Sociological Review, 1940, vol.5.

155

SHIMON

LEADERSHIP

MARTHE
2006

INFRACTORUL IDEOLOGIC (POLITIC)

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

The author talks about the ideological delinquent like about a person who has certain political, scientific or religious ideas and views as well as he commits acts that lead to the violation of state laws.

The political delinquent is not that of common law and his acts imply no human victims, disasters, etc.

In dreptul penal și criminologia țărilor europene s-a admis de mult ideea că infractorul ideologic (politic) [1, p. 372] nu se confundă cu infractorul de drept comun. Înfractorul ideologic este persoana care, având anumite idei și convingeri politice, științifice ori religioase, comite, datorită acestor idei, fapte care aduc atingere legilor existente într-un stat, inclusiv legilor penale și i se aplică pedeapsă penală. De regulă, infractorul politic este un militant care propagă și luptă pentru anumite reforme și prefaceri sociale, economice, științifice etc. Asemenea idei și acțiuni, de cele mai multe ori, vin în conflict cu unele legi, inclusiv penale, existente în statul respectiv. Dar, după scopurile urmărite prin acțiunile sale, acesta nu este un infractor de drept comun, ci un infractor politic.

În codul penal român din 1936 (art. 22-24) se recunoștea existența infractorului politic, exprimată și prin aceea că nu i se aplicau pedepse de drept comun (temniță, închisoare), ci pedeapsă politică (detenție). În exercitarea pedepsei, acesta era un deținut separat de detinuții de drept comun și supus unui regim mai blînd.

În codurile penale din țările occidentale este recunoscut infractorul politic (prin țări) pentru următoarele argumente: a) mobilul faptelor săvârșite de acesta este un mobil generos, social, precum dorința și voința de schimbare în bine a unui

regim politic; el nu este determinat în faptele lui de mobiluri personale (îmbogățire etc.), ci de dorința de a face bine altora, de a întări suferințe și nedreptăți; b) infractorul politic socotește că luptănd pentru o idee politică, religioasă, științifică nouă, el își face o datorie; c) experiența istorică arată că mulți luptători, considerați la un moment dat ca dușmani și infractori, pedepsiti chiar, ulterior, ideile lor au triumfat, iar ei au fost considerați apoi eroi și aplaudați de popor; d) există o excepție, anume lupta politică însoțită de acte de asasinaț, catastrofale etc., cu victime omenești nevinovate. Persoanele care săvârșesc asemenea fapte răspund penal și nu se consideră infractori politici. De asemenea, nu se consideră infractori politici persoanele care organizează și comit, în zilele noastre, acte de terorism.

Terrorismul - manifestare a violenței în mod deliberat și sistematic - are ca scop atingerea unor obiective cu caracter politic. Actele comise de teroriști presupun un grup de indivizi bine pregătiți, care sunt organizați și antrenați de către un stat sau de un grup politic împotriva altuia stat sau grup politic; terorismul presupune finanțare și echipament.

Faptele comise au ca obiect răsturnarea unei anumite ordini, determinarea unui grup politic de a lua anumite decizii. Există cazuri când teroriștii comit infracțiuni de drept

comun (furturi, jafuri înmormântate), dar scopul acestor activități este întotdeauna subsidiar, de a face rost de banii necesari procurării armelor sau mituirea unor demnitari.

Terrorismul se deosebește radical de crima organizată datorită scopului său, pur politic. Teroriștii sunt în mare majoritate tineri, având o bună capacitate intelectuală. Chiar mai mult, o bună parte dintre aceștia sunt absolvenți ai unor instituții de învățămînt superior. În general, teroriștii sunt de sex masculin, dar nu constituie o regulă generală.

Un alt tip particular al infractorilor ideologici este reprezentat de către sectanți. Aceștia devin infractori datorită ideologiei sectei din care fac parte. Înfracțiunile comise au un grad foarte variat de pericol social, de crima comisă pe scară largă, pînă la infracțiuni cu pericol social minim (absentarea de la încorporare).

În general, membrii sectelor religioase care comit infracțiuni ideologice au la bază un fond schizofrenic; baza religioasă este variată; apartenența la secte satanice sau dimpotrivă un creștinism aberant perceptuat - pedepsirea evreilor, pentru că l-au crucificat pe Iisus Hristos sau a oamenilor, în general, pentru că s-au născut din păcatul primordial.

Referințe bibliografice

1. D. Szabo. *Criminologie. Les presses de l'Université de Montréal*, 1967, p. 372.

1875-1876

1875-1876

1875-1876

FEBRUARIE

1876

INFRATORUL ALIENAT

Octavian POP,
doctor în drept, conferențiar universitar

RÉSUMÉ

En exposant les traits caractéris tiques et la symptomatologie des diverses catégories d'aliénés, l'auteur présente en même temps et les causes de l'aliénation en soulignant que celles-ci doivent être connues non seulement par ceux qui pratiquent la criminologie, mais aussi par tous les juristes.

După cum se știe, infracțiuni săvîrșesc nu numai oamenii normali din punct de vedere mintal, ci și unii oameni anormali sau bolnavi din acest punct de vedere, oameni alienați [1, p. 39] sau absenți. Sînt unele infracțiuni, precum cele de distrugere, incendiere, omor, vătămări corporale grave etc., care sînt comise de asemenea persoane. Ele, din punct de vedere juridic, nu răspund penal și nu li se pot aplica pedepse.

Acestora îi se aplică unele măsuri de siguranță, mai exact, unele măsuri medicale prevăzute de lege [2, p. 27].

Din punct de vedere criminologic, infractorul alienat [3, p. 10] nu este lăsat în afara cercetării științifice criminologice. Unele date privind felurile, categoriile și trăsăturile caracteristice alienaților [4, p. 132] necesită a fi cunoscute, după cum sînt necesare și unele informații științifice privind cauzele lor etc. Aceste date trebuie cunoscute nu numai de juriștii criminologi, dar și de toți cei ce practică jurisprudența.

Infractorul alienat se caracterizează, în general, prin tulburări grave care cuprind întreaga sa via-

ță psihică, începînd cu aspectul său emotiv-activ, continuînd cu funcțiile de cunoaștere – memorie, gîndire etc. – și terminînd cu acțiunile, activitatea și conduită socială. Infractorul alienat este stăpînit de temere ori mînie pronunțată, de emoții și alte stări afective tulburi și nestăpînîte, de gîndire haotică, stăpînă de idei fixe ori lipsă de gîndire, de impulsuri și acțiuni străine de realitatea în care trăiește. Pe scurt, infractorul alienat nu este stăpîn pe dorințele și emoțiile sale, nu este conștient și lucid despre starea lui și despre ceea ce face, nu are control de sine și nici conștiința stării sale. Pentru aceasta el este un irresponsabil și nu răspunde penal.

Infractorul alienat (psychotic) se deosebește de infractorul caracterial (psychopathic sau nevropatic) prin aceea că la ultimul este vorba de o tulburare psihică parțială, dar el este lucid, conștient de el și de realitatea în care trăiește. Aceștia au responsabilitate și răspund penal.

Infractorul alienat este de mai multe feluri [5, p. 404-539], în funcție de cauza, psihoza sau boala de care suferă și care i-a determinat alienarea. Cele mai im-

portante feluri de alienații sunt: alienatul **paranoic**, care are la bază psihoza paranoică, alienatul **schizofrenic**, determinat de boala schizofrenică, alienatul maniaco-depresiv, urmare a psihozei maniaco-depressive, alienatul **epileptic**, bolnav de epilepsie, alienatul grav alcoolic ori **toxicoman**, determinat de intoxicație cu alcool ori substanțe toxice, droguri, alienatul **infectat**, al cărui sistem nervos este atins de sifilis ori de altă infecție similară, alienatul **traumatizat** puternic fizic și psihic, care are atins sistemul nervos central, alienatul **senil**, urmare a unei arterioscleroze senile.

La cei menționați mai sus, se adaugă o altă categorie, anume alienații din cauze **organice**, din cauze de infecții puternice, îmbolnăviri grave, toate acestea care aduc atingere, într-un fel sau altul, sistemului nervos, îndeosebi sistemului nervos central. Astfel: a) alienatul ca urmare a unei infecții puternice (tifos exantematic, encefalită epidemică); în general, drept rezultat al unor astfel de infecții se ajunge la paralizia generală, demență; b) alienatul ca urmare a unei psihoze alcoolice ori toxicoco-

manice; c) alienatul senil, care din cauza vîrstei înaintate ajunge la psihoza senilă; d) alienați din alte cauze (arterioscleroză cerebrală); e) alienați din cauze endocrinologice, legate de glandele endocrine (tiroidă, pituitară etc.), care produc o slăbire și deregulare a acestui sistem fiziologic; f) alienați din cauza unor traumatisme puternice, care pot fi provocate de anumite cauze fizice (accidente etc.) sau cauze psihice (suferințe, inadaptări), care au urmări asupra sistemului nervos și asupra conduitelor omului.

Deși fiecare alienat (paranoic, depresiv etc.) prezintă trăsături caracteristice (simptome) proprii bolii respective, există și unele trăsături caracteristice (simptome) comune [2, p. 91...]. Ele privesc laturile principale ale personalității umane, și anume: anatomico-fiziologică, psihologică, relațiile și valorile sociale.

Sub aspectul **corporal**, anatomico-fiziologic, alienatul, în funcție de cauzele alienării lui (cauze psihogene, cauze ereditare, cauze infecțioase, traumaticе etc.) prezintă schimbări, deteriorări în sistemul nervos, motric etc., datorită căror mișcarea și activitatea devin anormale: hiperactivitate, deși situațiile exterioare sunt aceleași; acțiuni neadecvate situațiilor, negativiste ori mecanice, automate, rigide; apar și tendințe de fugă de acasă, vagabondaj, mișcări impulsive, explozive etc.

Sub raportul **emotiv-activ** se manifestă tendințe ori dorințe,

emoții ori alte stări afective care nu concordă cu cele ale omului normal, în sensul că acestea sunt, uneori, puternice, explozive, alteleori slabe, stinse; uneori ele sunt schimbătoare, trecându-se de la frică la mânie, alteleori de la bună dispoziție la rea dispoziție; dar ceea ce caracterizează aceste stări afective este faptul că ele nu concordă cu realitatea (frică, mânie, fără cauză reală) și vin în contradicție cu aceasta.

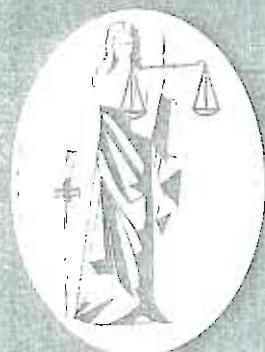
Sub raportul proceselor și a funcțiilor de cunoaștere (al celor de percepere, memorare, gîndire etc.), se observă mai multe schimbări: în primul rînd, se produce o îngustare, o sărăcire și o slăbire a acestora; în cazul percepției, se produc fenomene specifice – iluzii, adică percepții false, ori halucinații, adică percepții lipsite de existența unui obiect la care se referă (se aud voci care nu există în realitate etc.); memoria slăbește, se produc amnezii – procese de uitare etc.; în procesul gîndirii apare o slăbire, o îngustare și apoi lipsă de logică; bolnavul se retrage în sine și pierde contactul și controlul realității; în conștiința și gîndirea bolnavului se instaurează imagini, idei care devin dominatoare, obsesionale; sunt aşa-numitele idei delirante, idei cu totul subiective, care nu corespund realității și la care bolnavul nu renunță și de care nu se poate desprinde (de exemplu, ideea că cineva îl urmărește, că cineva îi vrea răul etc.). Apoi bolnavul, de cele mai multe ori, pierde conștiința de sine și nu este conștient de boala lui.

Sub raportul social, bolnavul pierde legătura cu societatea, nu mai caută relații sociale (cu familia, prietenii, profesiunea etc.), producându-se un pronunțat proces de înstrăinare și de însingurare. În aceste stări morale și psihico-sociale, **comportarea** bolnavului devine curioasă, dificilă și asocială. Simțirea lui este deplasată, dorințele lui sunt contrare relațiilor sociale și, în cazuri excepționale, omul se dedă la acte antisociale, chiar la infracțiuni. Comiterea de delicte apare deodată, prin surprindere, neașteptate, din „senin”; multe delicte sunt deosebit de brutale, crude și fără cauze; sunt frecvente incendierile, dar și omorurile. Cea mai frapantă trăsătură a infractorului alienat constă în aceea că infracțiunile săvîrșite de acesta, cele mai multe, sunt absurde, de neînțeles.

Referințe bibliografice

1. P. Popescu-Neveanu. *Dicționar de psihologie*. București: Ed. Albatros, 1978.
2. D. Henderson, R. Gillespie. *Manual de psychiatrie*. Paris: PUF, 1955.
3. G. Levasseur. *Les délinquants anormaux*. Paris: Cujas, 1959.
4. I. C. Parhon. *Raportul dintre psihiatrie și criminologie*. București, 1936, citat de I. Oancea în *Probleme de Criminologie*. București: All Educațional S.A., 1998.
5. Nicolae Mărgineanu. *Psihologia persoanei*. Ed. Univ. din Cluj la Sibiu, 1944.

ISSN 1810-309X

*publicatie
științifico-practică*

LEGEA STVIATA

IANUARIE
2006

litate de existență sau manifestare a unor stări, proprietăți, raporturi sau tendințe ale sistemelor, decurgînd din natura internă a acestora, ceea ce, în condiții constante, le determină o orientare inevitabilă într-un anumit sens.

Întîmplarea constituie și ea o modalitate de existență sau de manifestare a unor stări, proprietăți, raporturi sau tendințe ale sistemelor, decurgînd însă din factorii exteriori sau periferici, ceea ce le conferă variabilitate și inconsistență.

Necesitatea, derivînd din esență, permite configurarea modului în care trebuie să se producă un anumit fenomen, în timp ce *întîmplarea* exprimă modul specific în care acesta se produce.

În procesul cercetării științifice se va proceda la eliminarea celor fenomene care au legături prea îndepărtate și nesigure cu efectul, pentru a fi putut exercita o influență semnificativă asupra producerii sale. Acestea sunt *condițiile întîmplătoare*.

În urma acestor eliminări vor rămîne sub analiză numai acele fenomene în lipsa cărora efectul nu s-ar fi putut produce. Vor fi reținute o serie de fenomene cu eficiență contributivă diferită, din rîndul cărora, alături de cauză, fac parte *condițiile necesare și suficiente*, precum și *condițiile necesare*. În cazul condiției necesare, efectul nu se va produce în mod obligatoriu, *întîmplarea* avînd un rol important. *Condiția necesară și suficientă*, în schimb, creează posibilitatea concretă de producere a efectului, rolul *întîmplării* fiind redus.

În acest ansamblu conceptual, omul este privit atât ca o componentă a sistemului social de care este

legat printr-o multitudine de relații, cât și ca sistem individual cu dimensiuni biologice și sociale.

Studiul individului uman relevă faptul că acțiunile sale sunt rezultatul impactului dintre infrastructura sa biopsihologică și condiționările specifice mediului din care face parte. Faptele antisociale nu fac excepție de la această regulă.

Totuși, analiza sistemică a criminalității presupune desprinderea de cazul individual și identificarea proceselor și conjuncturilor care, prin impactul lor social și prin repetabilitatea statistică pe perioade mari de timp, se constituie în cauze și condiții atât necesare, cât și suficiente producerii actului infracțional.

La acest nivel al analizei este necesar să menționăm că diferenția dintre cauze și condiții se reduce sensibil, ele aflîndu-se în raporturi de ambivalentă și de probabilitate. Din acest motiv le vom numi *factori sociali ai criminalității* sau *factori criminogeni*.

Conceptul de «factori endogeni». Factorii endogeni sunt definiți în dicționarele limbii române ca fiind elemente ce «iau naștere, se datorează unor cauze din interiorul organismului», avînd ca antonim factorii exogeni. Deci factorii endogeni țin de structura intrinsecă a organismului, a persoanei fizice.

Datorită complexității extraordinare a sistemului biopsihocomportamental care este ființa umană, factorii endogeni care determină și condiționează acest sistem sunt foarte variați. Deși fiecare dintre acești factori au o anumită influență asupra sistemului pe care îl determină, *nici unul dintre ei nu poate însă fi considerat esențial, suprem,*

necesar și suficient totodată. Numai *interacțiunea* acestei multitudini de factori ne poate da ansamblul tabloului influenței acestei categorii de factori asupra ființei umane. Ceea ce noi observăm în mod normal la un individ este un summum de calități, o multitudine de lăuri ale existenței sale, fără a ne preocupa de factorii care le-au generat și le-au direcționat evoluția, ceea ce ne aduce de multe ori în situația de a face aprecieri eronate cu privire la structura sau factura unui anumit individ. Studiul factorilor endogeni ce determină devenirea ființei umane are tocmai acest rol, de a pătrunde la rădăcinile aparenței pentru a evidenția și analiza care sunt factorii ce dau naștere și coordonează devenirea structurii intrinseci a individului, caracteristicile acestora, modul de manifestare și influențele specifice pe care fiecare dintre acești factori le exercită asupra complexului biopsihococonstituțional al individului, precum și asupra comportamentului său. Privind structura individului sub aspectul celor trei lăuri ale existenței sale: biologică, psihologică și comportamentală, putem evidenția tot atâtea categorii de factori endogeni. Astfel, vom deosebi :

1) **factori biologici** care pot fi împărțiti în două mari categorii, și anume :

- a) *factorii genetici sau ereditari;*
- b) *factorii bioconstituționali;*

Factorii *genetici* sau *ereditari* sunt constituji din totalitatea informațiilor genetice pe care individul le moștenește de la părinții săi prin transmiterea pe cale ereditară a caracterelor generale ale speciei umane, precum și a caracterelor individuale ale fiecărui dintre pă-